Riksdagens protokoll 1994/95:41

Tisdagen den 13 december

Kl. 14.00 – 16.01
18.00 – 18.56

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 december.

2 § Information från regeringen om ESK:s och Europeiska rådets möten i förra veckan

Information från regeringen

Anf. 1 Statsminister INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Sverige fortsätter sitt aktiva internationella engagemang. Jag deltog i förra veckan i två möten som utgör viktiga delar av detta engagemang. Det ena var Europeiska säkerhetskonferensens toppmöte i Budapest. Det andra var Europeiska rådets möte i Essen.

ESK:s toppmöte i Budapest pekade tydligt på organisationens fortsatt stora betydelse som forum för en gemensam säkerhetspolitisk diskussion där alla Europas stater deltar med var sin röst. Ingen annan organisation än ESK har samma uppslutning och möjlighet att ta upp ett lika brett spektrum av säkerhetspolitiskt relaterade frågor. Små och medelstora stater ges genom krav på konsensus betydande möjligheter att utöva inflytande.

Toppmötet fäste uppmärksamhet på vikten av att ESK fortsätter att utvecklas också på andra områden än de klassiskt säkerhetspolitiska. Arbetet med att utveckla de ekonomiska och sociala dimensionerna kommer att fortsätta.

Genom toppmötets beslut har ESK givits nya mer operativa instrument. Det främsta exemplet på detta är det principiella ställningstagandet att sända en fredsbevarande ESK-styrka till Nagorno-Karabach, om framsteg görs i den politiska processen. Detta beslut ger ESK nya möjligheter att påskynda en stabil lösning av konflikten. Dessutom kan den få prejudicerande betydelse för den framtida europeiska säkerhetspolitiska strukturen.

Avsaknaden av ett politiskt uttalande om situationen i det f.d. Jugoslavien måste givetvis ses som ett misslyckande för ESK. Men man får inte bortse ifrån att denna konflikt innehåller sällsynt svåra motsättningar.

ESK har aldrig varit kallat att spela någon huvudroll vid befattningen med denna konflikt. Det har heller aldrig givits resurser för att kun

na göra detta. I stället kan den stundtals franka diskussionen i Bosnien frågan vid mötet ses som ett uttryck för ESK:s värde som forum för gemensam diskussion.

Då det gäller ESK vill jag framhålla att konferensen fr.o.m. nu får fastare struktur i och med att den omvandlas från en konferens till en organisation. Det nya namnet blir Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

Fru talman! För Sverige var förra veckans EU-toppmöte i Essen historiskt. För första gången kunde en svensk statsminister delta på likvärdig basis i ett möte mellan stats- och regeringscheferna i Europeiska unionen. Mötet utgjorde avslutningen på det tyska ordförandeskapet och dessutom avslutningen på kommissionspresident Jaques Delors avgörande insatser för EU.

Diskussionen fördes i en mycket positiv och framåtsyftande anda. Jag måste medge att öppenheten, direktheten och konkretionen positivt överraskade mig. Den slutkommuniké som blev resultatet av mötet återspeglade i många stycken de uppfattningar och värderingar som den svenska regeringen står för.

Vi som tillhör den nya skaran medlemmar välkomnades av det tyska ordförandeskapet. Förbundskansler Kohl beklagade att vi inte får sällskap av Norge, men han markerade samtidigt att vårt västra grannland på intet sätt skall ställas utanför det europeiska samarbetet. Danmark, Finland och Sverige har här en viktig uppgift att bevaka även norska intressen.

Jag avser att också verka för en utveckling av det nordiska samarbetet. Detta står inte i motsättning till vårt arbete i EU.

Europeiska rådet var klar i sin uppfattning att alla hinder för en ratificering i samtliga medlemsländer måste undanröjas för att medlemskap för Finland, Sverige och Österrike skall kunna gälla fr.o.m. den 1 januari 1995.

Kampen mot arbetslösheten lyftes fram som en överordnad uppgift för EU på det ekonomiska området. Jag anser att detta var en historisk händelse. Nu har Europeiska rådet verkligen placerat sysselsättningsfrågan högst upp på den politiska dagordningen.

Av stor betydelse för Sverige är att man enades om en strategi för att föra de associerade länderna i Centraleuropa närmare EU, detta för att förbereda dem för ett framtida medlemskap. Denna strategi innehåller omfattande handelsliberaliseringar, finansiellt bistånd, en omfattande politisk dialog och en översyn av den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU.

Det var mycket betydelsefullt att rådet efter förslag från bl.a. Sverige bekräftade att de baltiska staterna kommer att ingå i Central- och Östeuropastrategin och att förhandlingar om Europaavtal för dessa länder skall avslutas under det franska ordförandeskapet, dvs. under våren 1995.

I en inre marknad med fri rörlighet över gränserna är det nödvändigt att ha redskap för att effektivt kunna bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet. Efter en tid av resultatlösa diskussioner nåddes nu betydande framsteg på mötet. Man enades om att avsluta arbetet

med Europapol-konventionen senast till nästa möte med Europeiska rådet i Cannes i slutet av juni 1995.

Fru talman! Jag vill gärna utveckla några av toppmötets främsta områden.

Sysselsättningsfrågan står alltså högst på EU:s dagordning. Detta markeras bl.a. genom att social- och finansministrarna årligen skall rapportera till Europeiska rådet om framsteg på detta område.

Två områden var föremål för specialanalys. Dels skall man visa hur skatte- och ersättningssystem påverkar benägenheten att ta ett arbete, dels kommer sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljö att bli föremål för särskild uppmärksamhet och undersökning. Sistnämnda punkt har drivits starkt av Danmark, och den fick svenskt stöd under mötet.

Jag vill också nämna att Sverige fortsättningsvis kommer att driva krav på att sysselsättningsmålen skall vara lika ambitiösa som målen för finansiell stabilitet. Mötet förde denna fråga en bra bit framåt, men fortfarande återstår arbete att göra.

Ett kraftfullt stöd markerades för den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Då det gäller vitboken uttalade Europeiska rådet stöd för det fempunktsprogram som Delors presenterade. Detta innehåller bl.a. förslag om att stärka människors möjligheter att få jobb genom bättre utbildning, en aktiv arbetsmarknadspolitik samt särskilda åtgärder för ungdomar och långtidsarbetslösa. Det betonades att aktiva åtgärder måste ersätta utbetalning av kontant arbetslöshetsersättning.

Sverige drev och fick igenom ett uttalande om vikten av att ta hänsyn till jämställdheten vid arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Detta var en viktig markering.

Toppmötet ställde sig bakom den s.k. Christophersengruppens huvudförslag om transeuropeiska nätverk. Detta innebär en tydlig prioritering av 14 projekt som syftar till att få i gång hjulen på allvar i Europa. Det rör sig framför allt om byggandet av vägar och järnvägar, men även en utbyggnad av informationsnätverken i Europa. Finansiering kommer att sökas från både privata och offentliga källor. Detta anser jag inte vara något större problem. Projekten är av den karaktären att de bör kunna locka kapital.

Konkurrenskraften mot övriga världen lyftes fram. Under den närmaste tiden avser därför kommissionen att tillsätta en högnivågrupp som får i uppgift att se över detta område.

Öppenheten har blivit bättre inom EU. Mycket återstår självfallet att göra.

Ekonomiska rådet visar att man nu vill gå vidare. De nya medlemsländerna skulle i detta fall kunna ge vägledning och stöd, ansåg man. Sverige avser att vara pådrivande i denna fråga.

Den vidare utrikespolitiska diskussionen domineras av läget i f.d. Jugoslavien. Ett särskilt uttalande antogs. Av särskild betydelse för Sverige som truppindragarland är att där slås fast att Unprofor fortsatt har en viktig humanitär uppgift att fylla och att ett tillbakadragande för

närvarande inte är aktuellt. Detta var ståndpunkter som vi från svensk sida förde fram i diskussionerna.

Medelhavet och samarbete med länderna kring detta är för många länder i södra Europa vad Östersjösamarbetet är för oss i Sverige. Det måste självklart finnas en geografisk balans i unionens samarbete. Europeiska rådet beslutar att under 1995 hålla en Medelhavskonferens, som avses utmynna i ett avtal om politiska och ekonomiska riktlinjer för EU:s samarbete med Medelhavsländerna in på 2000-talet.

Det bör också nämnas att EU förhandlar om olika typer av handels- och samarbetsavtal med flera av länderna kring Medelhavet, bl.a. Marocko, Egypten och Israel.

I alla medlemsländer växer kritiken mot hur olika bidrag används, hur uppföljningen och kontrollen fungerar. Unionens medel måste användas effektivt för att medborgarna fortsatt skall ha förtroende för verksamheten. Åtgärder mot fusk och bedrägerier diskuterades. Jag uttalade stöd för tankar och idéer om bättre kontroll som bl.a. fördes fram av Storbritannien. Resultatet blev att justitie- och inrikesministrarna första halvåret 1995 skall utarbeta en överenskommelse om åtgärder mot fusk och bedrägerier.

Fru talman! Sammantaget var mitt första möte i Europeiska rådet en positiv erfarenhet. Jag har stärkts i min uppfattning att EU är en väl fungerande gemenskap. I detta forum kommer Sverige att vara en aktiv deltagare. Tack, fru talman!

Anf. 2 KRISTINA SVENSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja kommentera den första delen i statsministerns redogörelse, den som handlade om ESK-mötet i Budapest. I medierna har det framstått som ett ganska misslyckat möte, men så var det ju inte. Jag är glad att det kom fram i statsministerns redovisning att man ser ESK:s stora betydelse även fortsättningsvis.

Frågan är naturligtvis: Hur stärker vi ESK för framtiden? Jag undrar om Sverige – jag tyckte att det framskymtade litet – är berett att driva frågan om en annan beslutsordning än den konsensusregel som man nu har.

En konkret fråga: Har man vid Budapestmötet tagit upp frågan om Turkiets brott mot mänskliga rättigheter?

Anf. 3 Statsminister INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill först säga något beträffande omdömen om att mötet skulle ha varit misslyckat. Det är det i ett avseende, nämligen vad gäller f.d. Jugoslavien. Men ingen hade väl väntat att ESK plötsligt skulle klara, med en konsensusregel, denna oerhört svåra konflikt. I övrigt tycker jag intrycket bekräftades att ESK har en väldigt viktig uppgift att fylla. Principbeslutet om fredsbevarande styrka till Nagorno-Karabach är ett uttryck för detta och kan kanske komma att innebära ett genombrott.

En annan beslutsordning är naturligtvis en komplicerad fråga och kommer att ta tid att ändra. Jag upplevde inte att det i Budapest fanns något allmänt stöd för en sådan idé, men vi måste naturligtvis se över

beslutsordningen om vi vill att ESK skall kunna bli vad vi från svensk sida önskar att det skall bli.

Under båda dessa möten fördes diskussioner om Turkiet och de mänskliga rättigheterna. Inte minst i Essen mötte jag mycket starka reaktioner mot att parlamentsledamöter har suttit fängslade och som i första instans fick långa fängelsedomar. Min allmänna bedömning är att det går att få en stark uppslutning bakom reaktioner på den punkten.

Anf. 4 KRISTINA SVENSSON (s):

Fru talman! Betyder det att Sverige är berett att ta ett initiativ för att utlösa Moskvamekanismen när det gäller Turkiet?

Anf. 5 Statsminister INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! När det gäller vilka vägar vi skall använda – det finns många olika vägar – kommer vi att tillhöra de länder som kraftigast kommer att reagera i denna fråga. Det tror jag att jag kan utlova.

Jag vill gärna säga att jag bland samtliga EU-ledamöter på den här punkten mötte en mycket stark reaktion. Jag är alltså optimistisk i fråga om att detta skall komma till uttryck på olika sätt.

Anf. 6 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga om mötet i Essen och arbetsmarknadspolitiken. Statsministern har nu och tidigare sagt att vi vid det mötet har fått gehör för svenska ståndpunkter om arbetsmarknadspolitiken i betydande utsträckning. Samtidigt har t.ex. John Major från Storbritannien kunnat säga: Vi har vunnit striden om hur arbetslösheten skall bekämpas. Han har fått igenom krav på avreglering, mer flexibel arbetsmarknad, låga bidrag till arbetslösa, sänkta löner för okvalificerad arbetskraft. Är det här bara fråga om politisk teater, eller har Sverige anslutit sig till de konservativa regeringarnas politik i Tyskland, Frankrike och Italien och den nyliberala hållningen i Storbritannien?

Anf. 7 Statsminister INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Det finns ett offentligt dokument. Jag skulle vilja uppmana Peter Eriksson att ta del av det dokumentet. Därav framgår att den redovisning som jag gav här är korrekt, att vi har ställt oss bakom stora investeringsprojekt i Europa som kommer att stimulera sysselsättningen, att vi på danskt förslag, som Sverige stödde, uttalar oss för att de passiva åtgärderna i form av kontant arbetslöshetsersättning i allt större utsträckning ersätts av aktiva åtgärder och att vi visserligen skall undersöka möjligheterna till en större flexibilitet. Men jag förstår att John Major har tolkat det på sitt sätt. Det som Jacques Delors som föredragande avsåg och som Sverige stödde och som jag menar åsyftas i dokumentet är en positiv flexibilitet, dvs. arbetsmarknadspolitik, utbildning och ett trygghetssystem som gör att löntagaren skall kunna känna en trygghet i förändringarna. Detta är för svenska utgångspunkter inte någonting nytt utan någonting positivt.

Sedan vill jag understryka att det inte bestäms av EU vilka nivåer man skall ha i ersättningen till de arbetslösa och vilka löner man skall

Information från regeringen

ha, utan svenska löner bestäms i avtal mellan svenska fackliga organisationer och svenska arbetsgivarorganisationer.

Anf. 8 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag vill ändå fråga: Vilken trovärdighet kan man ge ett dokument som kan tolkas så vitt att alla som kommer ut från mötet anser att de har fått igenom sina krav, även om de i normala fall har vitt skilda politiska ståndpunkter?

Anf. 9 Statsminister INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att vi från svensk sida har anledning att vara utomordentligt nöjda med att kampen mot arbetslösheten från att under 80-talet och i början av 90-talet ha varit en relativt sidoordnad fråga vid toppmöten inom EU nu blivit en första fråga. Vi ägnade fyra timmar åt att diskutera kampen mot arbetslösheten i Europa. Jag tycker att detta är oerhört viktigt och glädjande. Man erkänner nu att denna fråga är av avgörande betydelse i framtiden. Man är också överens om att det inte räcker med en konjunkturuppgång om vi skall få ner arbetslösheten, utan det behövs politiska åtgärder.

Sedan finns det naturligtvis mellan t.ex. Storbritanniens regering och den österrikiska, den svenska eller den danska regeringen delade meningar om vilka medel man skall använda. Det vill jag inte undanskymma på något sätt.

För oss som tror på ett samarbete i Europa var detta ett glädjande framsteg, ett mycket stort framsteg.

Anf. 10 MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Ett av de glädjande besluten i Essen var att förhandlingarna med de baltiska staterna om Europaavtal skall inledas före årsskiftet.

Är det statsministerns bedömning att de baltiska staterna därmed har en möjlighet att hinna i kapp de sex övriga centraleuropeiska länderna? Kommer statsministern att verka för att nästa utvidgningsfas kan komma att omfatta alla de nio central- och östeuropeiska länderna?

Anf. 11 Statsminister INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Svaret på Margaretha af Ugglas fråga är ja. I och med den mycket positiva inställningen i Essen anser jag att möjligheterna att klara en parallellitet i framtiden är mycket goda. Jag tror att vi har gjort vad vi har kunnat för att så skall bli fallet.

Anf. 12 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Fru talman! Min fråga ansluter till Kristina Svenssons, fast jag är kanske mer oroad än vad hon lät när det gäller Budapestmötets resultat. Det gäller naturligtvis det som handlar om f.d. Jugoslavien, Bosnienfrågan.

Som jag ser det är detta inte bara ett misslyckande på en punkt utan något som skulle kunna beskrivas som något av en kollaps för ESK som trovärdigt forum för att hantera allvarliga kriser i Europa. Det vi

har att göra med är faktiskt en situation där ESK har misslyckats med att anta ett uttalande om en situation som till sitt ursprung ändå är ett angrepp, om än via ombud, mot en av ESK:s egna medlemsstater och en medlemsstat i FN.

Detta är oerhört riskabelt inför framtiden. Man kan ju tänka sig hot mot de baltiska staterna eller mot andra nya och svaga stater i Europa, där samma totala handlingsförlamning skulle kunna utbryta.

Frågan om ESK:s beslutsformer har statsministern redan berört. Men jag vill ändå formulera en fråga: Vilka slutsatser drar statsministern om möjligheten att använda ESK för att avvärja eventuella hot mot andra små stater och folkgrupper i Europa, om ESK:s beslutsordning misslyckas?

Anf. 13 Statsminister INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Man bör ha klart för sig att ESK inte har haft ett huvudansvar i den här konflikten. Att tro att ESK plötsligt vid sitt möte i Budapest skulle klara uppgiften, när inte Förenta Nationerna och inte heller EU har klarat den, menar jag är att ställa orimliga krav på ESK.

Inte heller har vi varit beredda att så här långt ge ESK de resurser som ett handhavande av Jugoslavienkrisen kräver. Jag medger att det är en svaghet i nuvarande beslutsordning att det krävs konsensus. Jag har därför valt att säga att ESK-konferensen misslyckades när det gäller den delen. Man klarade inte av att ens göra ett uttalande. Jag tycker inte att det är ESK:s intresse att därmed försöka undanskymma den delen. Ett misslyckande är ett misslyckande, som det har sagts från denna talarstol. Men jag är absolut inte enig om att man därmed avskriver ESK som en långsiktig viktig kraft i Europa. Det finns ett beslut som klart visar på en annan utveckling, nämligen det principiella beslutet om Nagorno-Karabach.

Nu hoppas jag att kunna se ESK i ett större sammanhang, i en global satsning på Förenta Nationerna där regionerna inom den ramen skall ta ett ökat ansvar. Det ger en möjlighet för organisationen, som nu kommer att få ett nytt namn, att spela en viktig roll. Därför är jag ändå rätt så optimistisk inför möjligheterna för denna organisation att kunna fylla sin viktiga uppgift.

Anf. 14 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Fru talman! Jag vill gärna instämma i detta, och jag hoppas att ESK verkligen kan klara av att fylla de viktiga uppgifter organisationen har. Jag uppskattar mycket de svenska försöken att åtminstone få fram ett uttalande i Bosnienfrågan. Inte desto mindre är det utomordentligt allvarligt – inte att man inte lyckades lösa Bosnienkrisen vid mötet i Budapest, för det hade varit naivt att föreställa sig – att man vid ett möte där tillfälle gives under ett oerhört allvarligt krisskede ändå misslyckas med att ens säga någonting på grund av den beslutsmekanism som finns. Detta är mycket oroande.

Jag tror inte att vi har olika värderingar och synsätt på detta, men det är ändå viktigt att komma ihåg att detta är någonting som naturligtvis kan upprepas i andra delar av Europa under ogynnsamma omstän-

digheter. Då kan det bli obehagligt för långt fler än dem som berörs i dag.

Anf. 15 Statsminister INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att det med nuvarande beslutsordning räcker med att man i ett enda land känner sig trampad på tårna eller oförrättad för att man skall kunna stoppa ett uttalande. Det var i realiteten det som skedde.

Anf. 16 WIDAR ANDERSSON (s):

Fru talman! Som statsministern redan varit inne på består ju en del av EU-samarbetet av umgänge och att försöka finna lösningar tillsammans med länder och politiker som man annars kanske inte omfattas av ideologiskt och politiskt.

Min fråga gäller något som diskuterades mycket under debatten inför folkomröstningen, nämligen Sveriges förhållande till den italienska regeringen, där det ingår ett nyfascistiskt parti. Nu har statsministern en personlig erfarenhet efter mötet i Essen. Jag skulle vilja höra vilken den svenska hållningen är. Har vi någon särskild hållning i EU-samarbetet vid umgänget med nyfascister t.ex.?

Anf. 17 Statsminister INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Jag tycker, Widar Andersson, att Delors från första början anslog rätt ton. Han gjorde ett uttalande mot det faktum att det finns nyfascister i den italienska regeringen. Uttalandet är bland de hårdaste som gjorts. Uttalandet gjordes av ordföranden i kommissionen.

Jag för min del tvekar inte när det gäller att ansluta mig till bedömningen att när högernationalismen i nyfascismens skepnad dyker upp igen i Europa, så måste det leda till att vi för en ideologisk kamp, en politisk kamp och en kamp för demokratin.

Samtidigt är då frågan: Skulle man från svensk sida ha avstått från att vara med i den europeiska unionen, därför att Italien just nu är representerat av bl.a. dessa politiker? Svaret på den frågan är nej. Det hade varit att kapitulera och att ge ökat utrymme för sådana idéer. Men däremot skall vi i alla tänkbara sammanhang visa vad vi anser om dessa idéer och om den politiken. Som jag tidigare sagt bör vi bilateralt vara mycket återhållsamma i vårt umgänge.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Meddelande om svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1994/95:26

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:26 av Peter Eriksson om småviltsjakten ovan odlingsgränsen får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor. Skälet härtill är utlandsresa.

Jag kommer att besvara interpellationen den 11 januari 1995.

Stockholm den 6 december 1994
Margareta Winberg

Interpellation 1994/95:36

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:36 av Gudrun Lindvall om förhandlingar i EU om framtida miljöstöd till jordbruket får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor. Skälet härtill är att en debattdag som passar både interpellanten och mig inte stått att finna under denna tidsperiod.

Jag kommer att besvara interpellationen den 11 januari 1995.

Stockholm den 6 december 1994
Margareta Winberg

Interpellation 1994/95:34

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:34 av Maj-Lis Lööw om kvinnorna och de biståndspolitiska målen för jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor. Skälet härtill är tidsbrist i riksdagen. Jag kommer att besvara interpellationen den 11 januari 1995.

Stockholm den 8 december 1994
Pierre Schori

Interpellationerna 1994/95:37 och 38

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:37 av Per Westerberg om regeringens syn på privatiseringar m.m. och interpellation 1994/95:38 av Lennart Beijer om svensk varvsnärings konkurrensvillkor, har jag på grund av tidsbrist tyvärr inte möjlighet att besvara interpellationerna inom föreskriven tid. De kommer att besvaras torsdagen den 12 januari 1995.

Stockholm den 8 december 1994
Sten Heckscher

4 § Svar på fråga 1994/95:210 om förvaring av militära vapen m.m.

Anf. 18 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Sigrid Bolkéus har frågat om jag avser att överväga de förslag som Rikspolisstyrelsen presenterat i sin rapport angående militära vapen.

För några veckor sedan svarade jag här i kammaren på en fråga om förvaring av militära vapen. Jag förklarade då att jag ser utomordentligt allvarligt på stölder av militära vapen. Jag uteslöt inte att det kunde finnas skäl att överväga ytterligare säkerhetsfrämjande åtgärder förutom dem som försvarsmakten håller på att genomföra.

Rikspolisstyrelsen kommer inom kort att presentera en rapport om illegala vapen. Jag kommer självfallet att studera denna rapport och överväga de förslag om förbättrad säkerhet avseende förvaring av militära vapen som rapporten kan innehålla.

Jag vill försäkra Sigrid Bolkéus om att jag ser utomordentligt allvarligt på att militära vapen förekommer i kriminella sammanhang, och jag kommer att noga hålla mig underrättad om vad som sker på området.

Anf. 19 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Jag är helt övertygad om att försvarsministern ser allvarligt på frågan.

Rikspolisstyrelsens rapport finns redan nu att få. Dess förslag är Finlands modell. För det första skall man samla in vapnen i centralt bevakade förråd. För det andra skall militära vapen endast i undantagsfall finnas ute i bostäderna. Det tredje förslaget gäller större personligt ansvar för utkvitterade vapen.

Även om Försvaret håller på att genomföra förbättringar finns det nu en miljon militära handeldvapen, varav Hemvärnet har ca 70 000 hemma utan krav på några vapenskåp. Driftvärnet har 15 000 vapen ute på arbetsplatser – också dessa med bristfällig förvaring och kontroll. Vi har ungefär 5 000 mobiliseringsförråd ute på ungefär 1 500 platser. De är sällan larmade. Dagens förslagna tjuvar klarar det där lätt. Polisen vet inte alltid var mobiliseringsförråden ligger.

Av de vapen som stulits och försvunnit de senaste 20 åren är 1 600 automatvapen.

Jag vet att Försvarets organisationsmyndighet redovisade den 20 juni 1994 sitt förslag angående hur man skall komma till rätta med vapenstölderna. Jag skulle vilja veta om den rapporten är offentlig, därför att jag vill gärna jämföra Rikspolisstyrelsens förslag och siffror med dem som Försvaret har.

Anf. 20 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Om konkreta förslag lämnas i Rikspolisstyrelsens rapport kommer de att övervägas mycket noga. Det vill jag försäkra Sigrid Bolkéus om.

Jag tycker ändå att vi skall vara medvetna om att försvarsmakten har vidtagit en mängd åtgärder för att åstadkomma en säkrare vapenförvaring. Flera av dessa åtgärder innebär investeringar. Effekterna av dessa investeringar kan inte bedömas förrän tidigast under loppet av 1995.

Som jag sade i mitt svar kommer jag att mycket noga följa utvecklingen på området. Det *är* en mycket allvarlig fråga. Svenska folket har naturligtvis rätt att kräva att man vidtar alla möjliga och tänkbara åtgärder.

Huruvida det dokument som Sigrid Bolkéus frågade efter är hemligstämplat eller inte kan jag inte svara på. Det kan jag möjligen upplysa Sigrid Bolkéus om efter frågedebatten.

Anf. 21 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret att de konkreta förslagen håller på att övervägas.

Visserligen har det vidtagits åtgärder, men situationen är sådan att förvaringen är mycket dålig. I Finland kan man klara av förvaringen. År 1993 stals det bara fem vapen i Finland. Man har också en stor yta att bevaka. Man har gränsen till Ryssland, man har varit med i två krig osv.

Man har hårda krav för civila vapen. Jag tycker att man skall ställa samma krav på militära vapen. Säkerheten skall gå före ekonomin.

Jag får väl svar på min fråga om rapporten sedan.

Det vore önskvärt att det blev ett bättre samarbete mellan Polisen och Försvaret. Då kanske Socialdepartementet, Justitiedepartementet och Försvarsdepartementet kunde ta tag mot våldet i det brottsförebyggande arbetet.

Anf. 22 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag kommer att ställa utomordentligt hårda krav. Kommer Rikspolisstyrelsen med några konkreta förslag är det självklart att vi kommer att pröva dem mycket noga. Dessa frågor diskuteras löpande mellan Försvarsdepartementet och Justitiedepartementet. Vi kommer självfallet inte att lämna någon fråga ogranskad i detta sammanhang – så viktig är hela frågan.

Anf. 23 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag anade nästan att ni hade diskussioner om detta allvarliga ämne. Det har ju diskuterats så länge. Jag tycker att det känns betryggande. Jag är nöjd med svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

5 § Svar på fråga 1994/95:216 om larmsystem i området kring Ringhals

Anf. 24 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Tredje vice talman Christer Eirefelt har frågat mig vad regeringen tänker göra för att säkerställa ett bra larmsystem för den som bor i närheten av Ringhals kärnkraftverk.

Jag vill understryka att jag delar uppfattningen att det är av största vikt att det finns väl fungerande larmsystem för kärntekniska olyckor.

Till helt nyligen har inomhusvarning skett med telefonlarm för de boende kring Ringhalsverket. Det systemet kan inte användas med AXE-tekniken. Därför har ny teknik tagits i bruk för inomhusvarning kring våra kärnkraftverk, nämligen den s.k. RDS-tekniken. RDS står för radio-data-system. Den nya tekniken har tyvärr inte kunnat införas utan vissa övergångsproblem. Ansvariga myndigheter arbetar dock på att lösa problemet.

För någon vecka sedan genomfördes ett prov i Halland kring Ringhalsverket. Provet gav ett bättre resultat än vad som varit fallet vid tidigare övningar.

I sammanhanget vill jag påminna om att RDS-mottagarna endast är en del av ett system för varning av allmänheten. Inom närområdet används också ljudsignaler och mobil varning med högtalare på bilar.

Den lokala säkerhetsnämnden vid Ringhalsverket har uppmärksammat de problem som är aktuella. En skrivelse från nämnden är nu på remiss hos Statens räddningsverk.

Jag kan försäkra Christer Eirefelt att regeringen har en hög ambitionsnivå vad avser säkerheten och kommer, om det behövs, att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa allmänhetens behov av ett väl fungerande larmsystem i närområdet kring Ringhals.

Anf. 25 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret. Det är en rad propåer om larmproblemen runt vårt halländska kärnkraftverk som har övertygat mig om att det måste till en förändring och det snabbt.

Missnöjet kommer naturligtvis i första hand från dem som bor i närområdet. Där har man i dag mycket litet, om ens något, förtroende för larmsystemet. Falsklarm, uteblivna larm och RDS-mottagare som inte fungerar är några av skälen till att man nu definitivt har förlorat tålamodet.

Det är möjligt att det senaste provet var något mindre dåligt, som försvarsministern säger, men detta är ett område där man inte kan nöja sig med att hänvisa till övergångsproblem. Det krävs, tycker jag, en beprövad teknik som också uppfattas som säker.

Missnöjet finns för övrigt också hos Ringhalsverkets ledning. Där märker man nu hur dessa brister leder till oro också vad gäller Ringhals normala verksamhet.

Den lokala säkerhetsnämnden är minst lika kritisk och kräver nu i första hand att RDS-systemet snarast kompletteras med en utbyggnad av tyfonlarmet.

Det är alltså en mycket samstämmig bild man får när man lyssnar på synpunkterna från olika håll. Det måste helt enkelt till snabba åtgärder så att systemet fungerar och allmänheten kan känna förtroende för det.

Jag har blivit övertygad om att det är ett arbete som måste få mycket hög prioritet. Kan jag tolka försvarsministerns svar som att vi är överens om det? I så fall tycker jag att det är en viktig signal till de boende runt Ringhals om att problemen inte nonchaleras.

Anf. 26 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag vill svara klart och entydigt ja på den frågan. Jag vill också gärna säga att jag förstår de närboendes oro och missnöje. I Halland har det funnits en hel del problem. Utdelningen av RDS-mottagarna har inte genomförts på ett tillfredsställande sätt. Det är lika bra att erkänna det. Allmänheten känner sig inte tillräckligt informerad. Det har också funnits vissa tekniska fel. Enligt vad departementet har förstått är mottagningsförhållandena dåliga i Halland.

Räddningsverket har i samarbete med länsstyrelsen vidtagit en rad åtgärder för att få systemet att fungera. Man får väl fortsätta att vidta åtgärder tills systemet fungerar. Det finns inget alternativ.

Den skrivelse från den lokala säkerhetsnämnden, som jag nämnde, har remitterats till Räddningsverket. Verket skall höra länsstyrelsen. Ett svar på denna skrivelse skall vara inne senast den 22 december i år, dvs. om några dagar. Regeringen kommer därefter att ta ställning till den lokala säkerhetsnämndens skrivelse.

Anf. 27 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! Jag tycker att detta låter tillfredsställande. Det är mycket riktigt att det finns administrativa, tekniska och praktiska problem. Möjligen har också olyckliga omständigheter lett till att det här inte har fungerat.

Efter det att jag har försökt att sätta mig in i ärendet har jag blivit tveksam till om RDS-systemet kan bli någonting annat än en komplettering. Jag har också förstått att det är funderingar som Räddningsverket har haft vid tidigare tillfällen.

Jag undrar om inte det här kommer att sluta med att vi får en kombination av fasta och mobila ljudsändare och att det kommer att finnas ett begränsat antal RDS-apparater. Jag tror att det är så en lösning kommer att se ut.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1994/95:222 om utvidgning av övningsområdet vid P2 i Hässleholm

Anf. 28 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Eva Zetterberg har frågat mig om jag avser att låta försvarsmakten utvidga P2:s övningsområde vid Finjasjön utanför Hässleholm.

Det som hänt i frågan hittills är att Hässleholms kommun har gjort en fördjupad översiktsplan över Hässleholms tätort. I det sammanhanget anmälde P2 intresse för det nu aktuella området.

Försvarsmakten har därefter inlett en prövning av om det är möjligt att utöka det befintliga skjutfältet. Denna prövning av försvarsmakten omfattar bl.a. en behovsprövning, en fastighetsutredning och en redovisning av miljöpåverkan. Prövningen innefattar också kontakter med såväl kommunen som länsstyrelsen. Försvarsmakten gör därefter en sammanvägning av de olika behov och intressen för markanskaffning som finns på olika militära förband i landet. Därefter beslutar försvarsmakten för de skilda markärendena huruvida anskaffningsprocessen skall gå vidare eller inte. Om beslutet blir att marken bör anskaffas som militärt övningsområde, med eller utan restriktioner, måste regeringen lämna tillstånd för detta.

Om det blir aktuellt med den skisserade utökningen av P2:s övningsområde skall verksamheten prövas i enlighet med gällande miljöskyddslagstiftning. Prövningen görs av länsstyrelsen. Jag behöver knappast för Eva Zetterberg redovisa vad en miljöprövning är eller vilka moment den innehåller. Jag nöjer mig med att konstatera att i en sådan prövning kommer alla relevanta miljö- och kulturhistoriska aspekter att vägas in.

Jag tror att Eva Zetterberg av den här beskrivningen av ärendets gång förstår att jag inte bör blanda mig i processen på det här stadiet. Det är alltså försvarsmaktens uppgift att själv bedöma behovet av mark för övningsändamål och förbereda anskaffningen enligt gällande bestämmelser på området, inklusive den viktiga miljöprövningen.

Anf. 29 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag vill tacka försvarsministern för svaret på min fråga. Inledningsvis kan jag konstatera att jag har viss förståelse för att försvarsministern inte vill uttala sig i det konkreta fallet.

Jag menar dock att försvarsfrågorna befinner sig i blickpunkten när det gäller vårt stora intresse för besparingar och intresse av att få statsbudgeten i balans. Därför tror jag att det är angeläget att just här kunna peka på att det för försvarsmakten över huvud taget inte är aktuellt med större nyanskaffningar av mark eller materiel. Det borde vara möjligt för försvarsministern att ge försvarsmakten en uppfattning om att det här inte är en framkomlig väg. Det tror jag vore en bra vägledning i detta fall, eftersom det rör sig om ett ganska stort kapital för inköp. Detta är den ena sidan av den här saken.

Fru talman! Den andra sidan gäller den situation som de människor som bor i det aktuella området befinner sig i. Som försvarsministern säkert vet råder mycket stor oro bland dem som bor och/eller arbetar i det här området. Det gäller personer som har sina ägor i området, personer som tillbringar sin fritid vid sjön och personer som har ett kulturintresse, t.ex. att bevara den medeltida kyrka som jag berörde i min fråga.

Den oro som har utvecklats på grund av försvarsmaktens intresse för området har resulterat i aktionsgrupper och i skrivelser från LRF

och andra organisationer. Frågorna diskuteras bland de lokalt verksamma. En enorm energi läggs ner på att stoppa ett projekt som förhoppningsvis inte kommer att förverkligas. Därför undrar jag om inte försvarsministern ändå skulle ha ett intresse av att lägga sig i saken på ett tidigt stadium för att se till att människor kan ägna sig åt någonting annat än att protestera.

Anf. 30 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Nej, jag kommer inte här i dag att göra något uttalande adresserat till försvarsmakten. Jag menar att försvarsmakten av ekonomiska skäl inte bör avstå från att komplettera sitt markbehov om den behöver marken och ett lämpligt tillfälle att förvärva marken yppar sig.

Jag vill gärna säga att det är beklagligt, men inte särskilt ovanligt, att olika intressen kolliderar med varandra när det gäller försvarets markförvärv. Det kan gälla markägare, kringboende och andra grupper som tycker att marken kan användas för bättre eller andra ändamål än militära ändamål. Just därför att det finns olika intressen är det utomordentligt viktigt att reglerna för handläggning av den här sortens ärenden följs mycket noga. Allt måste gå helt rätt till. Jag utgår ifrån att jag och Eva Zetterberg är överens om det.

Anf. 31 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag vill ändå fråga försvarsministern om ifall han har förståelse för de människor som bor och verkar i det här området och som nu ser sin hembygd hotad. Det ingrepp som görs är mycket allvarligt. Vid den miljöprövning som skall ske, som försvarsministern talar om, bör det vara möjligt att se hur den mark som redan i dag innehas av försvarsmakten för övningsskjutning m.m. har vanställts och förstörts. Det finns mycket stora skillnader som man direkt kan se om man åker igenom området. Man ser direkt var militärerna har haft möjlighet att agera och var de inte har haft det. Både gårdar och mark har förstörts.

Jag menar därför är det mycket viktigt att försvarsministern uttalar en uppfattning i den här frågan. I tider av stora besparingar bör just försvarsmakten vara ett av de områden där vi kan ta allra mest. Jag har därför svårt att förstå varför man inte skulle kunna ge försvarsmakten en klar signal på det här området.

Anf. 32 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag måste få tillägga en sak. Det kan väl aldrig vara så att människor känner sin hembygd hotad om det finns ett regemente i närheten?

Anf. 33 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Försvarsministerns sista yttrande får mig bara att uppmana till ett besök i Hässleholmstrakten. Tyvärr är denna oro mycket påtaglig just på grund av att försvaret vill utöka sitt markinnehav.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

7 § Svar på fråga 1994/95:204 om förhandlingsrätt för bostadsarrendatorer

Anf. 34 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Sören Lekberg har frågat mig om bostadsarrendatorer kan räkna med att snart få samma förhandlingsrätt som hyresgäster.

Bakgrunden är ett tillkännagivande av riksdagen under våren 1991. Riksdagen uttalade att det finns anledning att överväga om det inte lagstiftningsvägen bör införas en möjlighet för bostadsarrendatorer att genom en organisation få förhandla med jordägaren om villkorsändringar. Frågan borde enligt riksdagen bli föremål för en närmare utredning. Enligt riksdagen fick det ankomma på regeringen att bestämma de närmare formerna för det utredningsarbetet.

Det är riktigt som Sören Lekberg påpekar att den borgerliga regeringen inte vidtog några åtgärder med anledning av riksdagens beslut. Det är därför hög tid att ta initiativ till det utredningsarbete som riksdagen har avsett. Jag kommer inom kort att ta ett sådant initiativ.

Anf. 35 SÖREN LEKBERG (s):

Fru talman! Jag ber först och främst att få tacka för justitieministerns svar. Det kan vara på plats med en liten kommentar.

Bakgrunden till den här frågan är att riksdagen, med anledning av en motion som jag och några fler skrev, gjorde ett tillkännagivande om att man skulle utreda bostadsarrendatorernas situation. Bl.a. i min hemkommun är detta ett problem för många bostadsarrendatorer. Det skulle underlätta för dem om de så att säga kunde förhandla kollektivt med markägaren.

Det anmärkningsvärda är att den borgerliga regeringen inte vidtog några åtgärder. KU konstaterade i sitt betänkande i år att det var ett långt dröjsmål. Man sade att man utgick från att regeringen under våren 1994 skulle skriva direktiv för en översyn av arrendelagstiftningen.

Av det som justitieministern nu säger framgår att den borgerliga regeringen inte vidtog några åtgärder under våren. Det är i och för sig anmärkningsvärt.

Det är ett positivt besked jag har fått av justitieministern. Hon tänker tillsätta en utredning. Jag ser fram emot det utredningsarbetet. Jag kanske skall komma med en följdfråga. Hur bedömer justitieministern tidsplanen? När kan den här utredningen vara klar med sitt förslag?

Anf. 36 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det är en ganska lång väg vi har att gå, på grund av att ingenting har förberetts i den här frågan. Vi får börja med att skriva direktiv till utredningen. Det är en hel rad frågor som måste övervägas därvid. Sedan måste utredningen tillsättas.

Jag kan i dag inte bedöma hur omfattande detta uppdrag blir och hur lång tid som utredningen kan komma att behöva. Jag skall be att få återkomma till det när bilden i sak har klarnat något.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1994/95:207 om information om företagsledningars anställningsförmåner

Anf. 37 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Nils T Svensson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att öka såväl aktieägarnas som de anställdas och allmänhetens information om företagsledningarnas anställningsförmåner och andra s.k. fallskärmar.

Frågan om redovisning av avtal om avgångsvederlag och liknande har, som Nils T Svensson också påpekar i sin fråga, behandlats i ett delbetänkande av Redovisningskommittén (SOU 1994:17). Kommittén konstaterar att avtal om avgångsvederlag självfallet måste tas upp som en ansvarsförbindelse, skuld eller liknande om avtalet uppfyller de förutsättningar som generellt gäller för redovisningen av ett företags förpliktelser. I fråga om verkställande direktören och styrelsen gäller dessutom redan i dag att det sammanlagda beloppet för löner och andra ersättningar skall anges. Kommittén ansåg att det i och för sig kan ifrågasättas om inte personkretsen borde utökas till vissa andra befattningshavare i ledande ställning. På grund av svårigheterna att bestämma personkretsen anser dock kommittén att frågan lämpar sig mindre väl för lagstiftning. Under remissbehandlingen har kommitténs ställningstagande inte mött några invändningar.

En lagrådsremiss på grundval av kommitténs delbetänkande håller nu på att utarbetas inom Justitie- och Finansdepartementen. Jag är för dagen inte beredd att gå närmare in på innehållet i den kommande lagrådsremissen.

Anf. 38 NILS T SVENSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Som justitieministern väl känner till har företagsledningars anställningsförmåner, s.k. fallskärmar, diskuterats intensivt under senare år. Det gäller inte minst frågan om skäligheten i dessa fallskärmar. Det finns många synpunkter på detta, också upprörda sådana, som justitieministern känner till.

Den här frågan gällde inte detta, utan den gällde allmänhetens information om dessa anställningsförmåner. Näringslivets börskommitté har gett ut rekommendationer, men man kan konstatera att en utveckling mot en öppnare redovisningen uppenbarligen går trögt. Frivilliglinjen har hittills inneburit att det fortfarande är många aktieägare och anställda som har bristfälliga kunskaper om sitt företag i dessa avseenden.

Jag tycker alltså att det behövs en lagreglering av dessa förhållanden.

Av svaret från justitieministern att döma tycks vi inte ha samma uppfattning i denna fråga. Det förvånar mig litet. När lagutskottet behandlade denna fråga före sommaren gjorde man nämligen ett uttalande som jag förmodar att ministern känner till. Jag tolkar det som att man nästintill gjorde en beställning av ett förslag i den här riktningen.

Vad innebär den sista kommentaren om att det nu skall komma en lagrådsremiss? Justitieministern är inte beredd att närmare gå in på innehållet, men hon kan kanske ändå ge en antydan om det kommer någonting som innebär att det blir en lagreglering av detta, som onekligen har upprört och upprör människorna i vårt samhälle.

Anf. 39 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Som jag nämnde i mitt svar har kommittén inte ansett att det är dags för någon lagstiftning i den här frågan.

Näringslivets börskommittés rekommendation som är relativt ny – den kom 1993 – handlar om ledande befattningshavares förmåner. Detta är en rekommendation. Det är alltså i och för sig frivilligt att följa den, men i praktiken följs denna rekommendation av alla företag som är registrerade vid fondbörsen.

Från och med nästa år, 1995, måste dessa företag följa rekommendationen. Detta gör att det egentligen är litet tidigt att ta ställning till om lagstiftning är nödvändig eller inte. Jag vill nog också påpeka att den här frågan, vid remissbehandlingen av kommitténs förslag, egentligen bara berördes av en remissinstans; det var Sveriges Aktiesparares Riksförbund. Förbundet ansåg att det inte torde vara nödvändigt att lagreglera i denna fråga.

Jag överväger, som sagt, den här frågan. De argument som Nils T Svensson här har anfört och som lagutskottet delvis har anslutit sig till ingår naturligtvis i bedömningen vid utarbetandet av lagrådsremissen.

Anf. 40 NILS T SVENSSON (s):

Fru talman! Det senare beskedet från justitieministern var positivt.

Nu skriver ju Redovisningskommittén att man bör avvakta en tid för att se vilket genomslag rekommendationen får, i första hand på de bolag som direkt omfattas av den men även på andra företag i vilka sådan information kan vara av intresse. Det är alltså börskommitténs rekommendation som åsyftas.

Då frågar man sig vem som har ansvar för en sådan utvärdering. Vem kommer att hålla ögonen på hur det här verkligen följs? Kommer man på Justitiedepartementet att hålla ögonen på detta på något speciellt sätt? På vilket sätt kommer det att hanteras?

Anf. 41 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag vill särskilt påpeka att det naturligtvis ligger i börskommitténs intresse att kontrollera att rekommendationen – som dessutom är en obligatorisk regel fr.o.m. nästa år – följs. Men även Justitiedepartementet har naturligtvis anledning att följa utvecklingen.

Anf. 42 NILS T SVENSSON (s):

Fru talman! Det håller jag med om.

Nu är Sverige medlem i EU, vilket jag förmodar att vi båda tycker är bra. Jag vet, utan att ha studerat frågan närmare, att reglerna kring dessa frågor är betydligt strängare i vissa EU-länder. Det gäller inte

minst England. Då kanske detta medlemskap i EU kan ge stöd för att få fram en, som jag tycker, behövlig lagreglering i denna fråga.

Det är klart att man skall lita till börskommittén, men jag tror att det finns anledning att noga hålla ögonen på denna utveckling.

Jag vill också be justitieministern att undersöka om man inte med stöd av EU-medlemskapet kan driva denna fråga, så att det blir en lagreglering.

Anf. 43 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag utgår från att vi är överens om att det är behovet av lagstiftning som skall styra huruvida vi lagstiftar i denna fråga, och inte hur andra EU-länder löser sina problem i dessa avseenden.

Anf. 44 NILS T SVENSSON (s):

Fru talman! Problemen är nog likartade. Det handlar naturligtvis om ett allmänintresse, och det har debatten här i Sverige under senare år visat. Det är också det som är anledningen till att andra länder har strängare, mer bestämda, regler än vad vi hittills har haft.

Jag noterar med tillfredsställelse att justitieministern lovar att noga följa detta. Jag hoppas också att hon återkommer så snart som möjligt med förslag om lagreglering, eftersom jag tror att det kommer att behövas.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1994/95:208 om åklagarorganisationen

Anf. 45 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Rigmor Ahlstedt har frågat mig om jag kommer att tillmäta lokal förankring en avgörande betydelse i den fortsatta bedömningen av behovet av en sammanläggning av Tierps och Uppsala åklagardistrikt.

Frågan om åklagarväsendets organisation har behandlats i flera sammanhang under de senaste tolv åren. Senast har Riksåklagaren på uppdrag av regeringen sett över bl.a. åklagarväsendets lokala och regionala indelning. Uppdraget har redovisats i rapporten Åklagarväsendets dimensionering och indelning på regional och lokal nivå (Åklagarväsendet 1994:2). Rapporten har remissbehandlats under hösten.

I rapporten föreslås att 19 av de 86 befintliga åklagardistrikten slås samman till nio nya myndigheter. Ett av dessa förslag avser en sammanläggning av åklagarmyndigheterna i Tierp och Uppsala, med Uppsala som kansliort.

Som Rigmor Ahlstedt väl känner till är den ekonomiska situationen i landet mycket ansträngd. Detta innebär att rationaliserings- och effektiviseringsåtgärder måste göras på alla områden, även inom åklagarväsendet. Organisationen inom åklagarväsendet måste vara sådan att arbetet kan bedrivas på ett så effektivt och rationellt sätt som möjligt.

Arbetet med att modernisera och rationalisera verksamheten har emellertid enligt min mening inte kommit lika långt inom åklagarväsendet som inom andra delar av rättsväsendet.

Riksåklagarens förslag om sammanläggning av vissa distrikt är enligt min uppfattning ett steg i rätt riktning mot en effektivare organisation. Vad som föreslagits är emellertid inte tillräckligt långtgående för att skapa en bra åklagarorganisation. Ytterligare sammanläggningar bör därför övervägas.

Riksåklagaren har till mig uppgivit att han avser att se över beslutsstrukturen inom åklagarväsendet. Eftersom denna fråga har ett nära samband med åklagarväsendets organisation bör dessa frågor lämpligen behandlas i ett sammanhang. Regeringen kommer därför att inom kort uppdra åt Riksåklagaren att i anslutning till sin översyn av beslutsstrukturen se över organisationen i dess helhet. Vid en sådan översyn måste hänsyn givetvis tas till flera olika omständigheter, bl.a. behovet av lokalkännedom och lokal förankring samt kravet på arbetsenheter som är stora nog att fungera rationellt. På grund av de skiftande förhållandena i landet kommer de olika omständigheterna dock att väga olika tungt. Målet skall vara att det skapas en organisation som på bästa sätt kan anpassa verksamheten till vad som behövs på den lokala och regionala nivån.

I avvaktan på Riksåklagarens utredning kommer regeringen inte att besluta om någon sammanläggning av distrikt och regioner.

Anf. 46 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Tack för svaret, justitieministern, även om jag inte är riktigt nöjd med det.

Än en gång har det genomförts en åklagarutredning. Det är den tredje på tolv år. Det verkar komma en ny sådan utredning varje mandatperiod, och återigen har justitieministern fått en fråga med anledning av utredningen.

Vid förra debatten i riksdagen om denna fråga svarade justitieministern att hon inte kunde svara på grund av att det just då var remisstid. Det har jag viss förståelse för. Nu är remisstiden över, och svar har kommit in från en rad remissinstanser. Jag har också viss förståelse för, och jag hoppades faktiskt på det, att justitieministern inte ännu har tagit ställning för eller emot det förslag som Riksåklagaren förespråkar i utredningen.

Jag har i min fråga och när jag har läst utredningen givetvis tagit fasta på mitt hemlän, Uppsala län, och det förslag som ligger om sammanläggning av Tierps och Uppsala åklagardistrikt.

Jag vill med min fråga till jusititieministern understryka vikten av att åklagarmyndigheten finns och även i framtiden skall finnas kvar. Detta är krav som även remissinstanserna, såväl länstyrelsen som kommunerna, har påtalat. Varför tycker vi detta? Jag skall göra en liten kort resumé över hur Uppsala län ser ut.

Man kan säga att länet är en miniatyrbild av Sverige. Här finns samma struktur i söder och i norr som vi har i landet i övrigt. I söder är det växtvärk, i mitten är det koncentration, och i Norduppländskommu-

nerna i norr har man Norrlandsproblemen. T.o.m. klimatet kan vara mycket lika.

Länsstyrelsen i Uppsala län har i sitt remissvar påtalat de negativa effekter som en nedläggning av åklagarmyndigheten i Tierp skulle få i Norduppland som helhet: utarmning av arbetstillfällen, bortfall av viktig samhällsservice, bortfall av kompetenta och utbildade människor – vilket inte minst är viktigt i ett samhälle – följdverkningar för advokatbyråer och övriga juristutbildade personer på skattekontor, lokal länsstyrelseförvaltning, kronofogdemyndighet och polisen.

Jag känner mycket starkt för den här delen av länet och vet att det krävs en sammanhållning. Jag vet att det är svårt med ekonomin i landet och i kommunerna. Men det behövs någonting mer än bara utredningar för att man skall komma till rätta med det.

Anf. 47 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Rigmor Ahlstedt illustrerar ganska väl det problem som varje regering ställs inför när man börjar diskutera omorganisation av delar av rättsväsendet.

Det är alldeles riktigt att åklagarväsendet nu har varit föremål för översyn under ganska lång tid. Problemet är som jag ser det att vi har trott att man kan ta ett litet steg i taget. Det har visat sig att det alltid finns goda argument till varför den förändring som föreslås inte borde genomföras.

Det är mot den bakgrunden som jag har kommit fram till att vi måste ha en helhetssyn. Först då blir det möjligt att från regeringens sida, från utredarnas sida och från Riksåklagarens sida kunna argumentera fullt ut varför den föreslagna omändringen borde ske.

Jag tror ändå att Rigmor Ahlstedt och jag skulle kunna vara överens om en sak. Det är att Sverige behöver åklagarmyndigheter som är organiserade på så sätt att åklagarna kan bedriva ett effektivt och rationellt arbete. Det gäller även om det skulle innebära att en del åklagarmyndigheter sammanläggs med andra, med de i och för sig negativa konsekvenser som många kan uppfatta det som. Men låt oss vara eniga om att målet skall vara en bra fungerande åklagarmyndighet i hela landet.

Anf. 48 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Det tycker jag på ett sätt att jag kan hålla med om, justitieministern, men inte på ett annat sätt.

Vad menas egentligen med att det skall finnas en bra åklagarorganisation? Det finns en del utöver detta med regionalpolitiska aspekter. Det är den del som har att göra med brottsförebyggande situationer.

Orsaken till att jag berör också denna del är att jag under fyra mandatperioder har varit kommunalråd i nämnda kommun. Jag har mött denna oro varje gång man har sagt att man skall lägga ner åklagarmyndigheten.

Det behövs så väl en åklagarmyndighet. Det finns polisväsende, och det finns en tingsrätt. Detta har effekter på hur samhället mår som hel-

het. Jag anser att man inte bara skall lägga ihop och tro att man får ekonomiska vinster eller samhällsvinster på denna del.

Jag vill också i denna kammare påtala att det i denna fråga råder samstämmighet mellan olika politiska partier. Jag är glad att Barbro Andersson från Socialdemokraterna i den förra debatten tog upp precis samma frågor. Det tillmäter jag en mycket stor betydelse i denna fråga.

Anf. 49 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Just mot bakgrund av att även åklagarmyndigheterna har en central roll att spela bl.a. i det brottsförebyggande arbetet anser jag att det är mycket angeläget att säkerställa att åklagarmyndigheterna är organiserade så att de kan bedriva ett effektivt och rationellt arbete.

Det gör man bl.a. genom att se till att man inte har onödiga kostnader för sådant som inte är just sådant viktigt arbete som bl.a. det brottsförebyggande arbetet. Vi måste vara noga när vi funderar över hur vi använder våra resurser.

Det är det som är bakgrunden till översynen av åklagarmyndigheterna. Det måste säkerställas att de fungerar på ett effektivt sätt och bl.a. fyller sin roll i det brottsförebyggande arbetet.

Det som Rigmor Ahlstedt säger om enighet över partigränserna gäller lokalt, och det illustrerar återigen problemen i samband med att man skall genomföra den här typen av organisatoriska förändringar. Det är mot den bakgrunden jag tror att det enda sättet att övertyga er alla om att vi fattar kloka beslut är att ta ett helhetsgrepp.

Anf. 50 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Justitieministern! Jag tycker att det är väldigt bra att det finns en politisk enighet på hemmaplan, därför att det är på hemmaplan som vi har fått vårt förtroende att också sitta i riksdagen. Vi förväntas naturligtvis tala för den hembygd vi kommer från, och det kommer vi också att göra mycket skarpt vad gäller den här frågan.

Vi vill inte ha några fler utredningar. Vi vill faktiskt att man någon gång skall komma till skott och komma fram till ett beslut. Jag tycker faktiskt att justitieministern nu skall ta på sig ansvaret för detta. Ta den här utredningen för vad den är, men se till att det kommer ett beslut. Lyssna till remissinstanserna, och ta till er de synpunkterna. Nonchalera heller inte att vi är politiskt eniga i den här frågan.

Jag tror faktiskt att det är möjligt att nå fram och att vi också kan bli eniga. Men glöm inte att det är mycket lätt att riva ner en organisation, och när man en gång har gjort det är det nästan omöjligt att börja om och bygga upp den igen.

Jag tackar så mycket för svaret och önskar justitieministern lycka till.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1994/95:212 om kriminalvårdsanstalten Torhult

Anf. 51 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Margareta Sandgren har, mot bakgrund av att kriminalvårdens Göteborgsregion föreslagit nedläggning av kriminalvårdsanstalten Torhult, frågat mig om jag är beredd att verka för att anstalten får fortsätta sin verksamhet.

Kriminalvårdsanstalten Torhult är en öppen lokalanstalt med 30 platser. Den är belägen i Ulricehamns kommun, ca 30 km från Jönköping.

Sedan en längre tid pågår inom Kriminalvårdsstyrelsen ett omfattande planeringsarbete som syftar till att anpassa platsantalet inom kriminalvården till en beräknad ökning av beläggningen. Med hänsyn till den rådande samhällsekonomin är det naturligtvis helt nödvändigt att man i detta arbete också försöker få till stånd en så rationell kriminalvård som det över huvud taget är möjligt. Sammantaget kan detta innebära en utbyggnad av platser med en lägre dygnskostnad, samtidigt som dyrare platser läggs ned. I sammanhanget måste också noga övervägas behovet av slutna respektive öppna platser.

Mot denna bakgrund kan jag inte nu ta ställning till ett förslag om nedläggning av kriminalvårdsanstalten Torhult. Frågan måste bedömas i ett helhetsperspektiv tillsammans med andra förändringar inom kriminalvården. I en sådan samlad bedömning kommer jag att fästa stor vikt vid Kriminalvårdsstyrelsens uppfattning om hur en effektiv verksamhet kan uppnås.

Anf. 52 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret.

Jag hade naturligtvis inte väntat mig att få ett klart besked om att justitieministern vill verka för att anstalten skall få vara kvar. Jag har också full förståelse för att det kan vara svårt att ta ställning i frågan i den rådande samhällsekonomin och för betydelsen av att få till stånd en så rationell kriminalvård som över huvud taget är möjligt.

Jag har inte ställt frågan med utgångspunkt från sysselsättningen utan mer med tanke på de intagna och betydelsen av närheten mellan anstalten och de intagnas hemkommuner och vad man kan åstadkomma med de förutsättningarna.

Kriminalvårdsanstalten Torhult i Ulricehamn har som sitt upptagningsområde Jönköpings och Skaraborgs län. Merparten av de intagna är hemmahörande i Jönköpings kommun. Man har de senaste åren haft en väldigt hög beläggning – nästan 100 % och i år 109 %. Kostnaderna är ganska låga, för närvarande 785 kr per dygn. Enligt uppgift från anstalten klarar man sig utan nya investeringar under de närmaste fem åren.

Som jag har anfört i min fråga jobbar man på anstalten fullt ut med kontaktmannaskap. Man har mycket täta kontakter med frivårdsmyndigheten, som regelbundet besöker anstalten. Detsamma gäller arbetsförmedling, socialtjänst, bostadsförmedling, osv. Därutöver finns på

anstalten verkstad, skola och fungerande fritidsverksamhet. På anstalten bedrivs bl.a. påverkansprogrammet Unga i anstalt. Det finns truckförarutbildning och datautbildning, och en del av de intagna har också frigång för arbete och utbildning. Sist men inte minst viktigt i det här sammanhanget: Man har mycket goda förutsättningar för nära och täta kontakter med familj och närstående.

I de övergripande målen för kriminalvården anges bl.a. att kriminalvårdslagstiftningen i allt väsentligt bygger på de principer som lades fast genom 1974 års kriminalvårdsreform. Man skall främja de intagnas samhällsanpassning och motverka de skadliga följderna av frihetsberövandet. Vidare sägs i verksamhetsmålen: Verkställighetstiden skall användas till att positivt påverka de intagna till och skapa förutsättningar för ett liv i frihet utan kriminalitet och droger, utvecklad och utökad programverksamhet med strukturerade åtgärdsprogram i samverkan med socialtjänsten, arbetsmarknadsmyndigheterna, andra samhällsorgan samt frivilliga organisationer.

De här målen uppnås i väldigt stor omfattning på Torhult. Man kan bedriva en så framgångsrik verksamhet mycket tack vare närheten till de intagnas hemorter. Detta är en förutsättning för att man skall kunna upprätthålla den goda och täta kontakten med myndigheterna. Mot bakgrund av detta vill jag vädja till justitieministern att hon beaktar just innehållet i verksamheten när hon väl tar ställning till frågan.

Anf. 53 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att Kriminalvårdsstyrelsen har information om hur kriminalvårdsanstalten i Torhult fungerar. När Kriminalvårdsstyrelsen har att göra sin planering för hur anstaltsplatser skall vara fördelade över landet kommer givetvis information om hur en viss anstalt fungerar och hur väl verksamheten är utvecklad att ha betydelse. Det är faktorer som tillsammans med andra faktorer måste ligga till grund för beslutet.

Anf. 54 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! Jag hoppas verkligen att man beaktar dessa faktorer. Men nu har ju ett förslag om nedläggning lagts fram. Min vädjan är att den verksamhet som bedrivs i Torhult beaktas men också att man ser till lokaliseringen; i Jönköping finns ingen annan öppen anstalt än just denna. Jag vet att det finns planer på att eventuellt uppföra en ny anstalt, men jag hoppas att man i avvaktan på det beslutet ändå låter verksamheten i Torhult få fortsätta.

Anf. 55 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Sysselsättningsfrågan är angelägen i sammanhanget, den skall man inte bortse från. Jag tror att det problemet kommer att lösa sig ganska bra, eftersom det finns planer på att utöka antalet häktesplatser i Jönköping med 26. Ur den synvinkeln tror jag därför att problemen är mindre när det gäller Torhult än i fråga om andra anstalter.

Anf. 56 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! Justitieministern! Jag bortser inte från den viktiga frågan om sysselsättningen, men jag hade kännedom om att problemet kanske kunde lösa sig just vad gäller de anställda.

Det jag ville ta upp i min fråga var däremot de intagnas möjligheter och förutsättningar för ett förberedelsearbete inför frigivningen. Jag hoppas att detta beaktas i det fortsatta arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1994/95:230 om kriminalpolitiken

Anf. 57 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Gun Hellsvik har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta med anledning av Ungdomsbrottskommitténs och Fängelseutredningens förslag.

Vad först gäller Fängelseutredningens förslag har regeringen i förra veckan till riksdagen överlämnat en proposition om ändringar i kriminalvårdslagstiftningen. Propositionen innehåller förslag som syftar till att förbättra kriminalvårdens möjligheter att placera den dömde på en anstalt som har en för honom eller henne lämplig verksamhetsinriktning. Det läggs också fram förslag som syftar till att bekämpa förekomsten av narkotika på fängelserna.

Beredningen av Fängelseutredningens övriga förslag fortsätter inom Justitiedepartementet.

Ungdomsbrottskommittén har övervägt i vilka former och på vilket sätt det allmänna bör ingripa när unga begår brott. I kommitténs betänkande behandlas dels hur reaktionssystemet mot ungdomar som begår brott bör vara utformat, dels hur handläggningen av ungdomsmål skall gå till.

Riksdagen har nyligen beslutat om ändrade regler för handläggningen av ungdomsmål. I det lagstiftningsärendet gjorde riksdagen vissa uttalanden om påföljdssystemet för unga lagöverträdare. Sålunda uttalades en tveksamhet mot att de principer som ligger till grund för påföljdsbestämningen för vuxna i ökad utsträckning borde vara vägledande även vid bestämmandet av påföljder för de unga. Även jag är tveksam på den punkten.

Beredningen av Ungdomsbrottskommitténs förslag i fråga om påföljder för ungdomar fortsätter nu inom Justitiedepartementet. Därvid kommer självfallet att beaktas vad riksdagen har uttalat i ämnet.

Anf. 58 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Först vill jag framföra mitt tack till justitieministern för erhållande av svaret. Fram till nu har vår kommunikation skett genom medierna. Jag har tagit del av olika uttalanden som justitieministern gjort. De har enligt min uppfattning varit ytterst motsägelsefulla. Jag har också ställt en del frågor till justitieministern genom en debattartikel, men jag har inte fått några svar.

Detta är en del av bakgrunden till att jag utnyttjade frågeinstitutet i förhoppningen att jag och andra med mig skulle få del av den socialdemokratiska visionen.

Att jag koncentrerat min fråga till den fortsatta beredningen av Ungdomsbrottskommitténs och Fängelseutredningens förslag beror på att dessa behandlar centrala frågor för kriminalpolitiken och på att socialdemokraterna har visat inkonsekvens i sina ställningstaganden.

En av ledamöterna i Ungdomsbrottskommittén var en av socialdemokraternas kriminalpolitiska talesmän, Lars-Erik Lövdén. I kommittén ställde han sig bakom att påföljden överlämnande till vård enligt socialtjänstlagen skulle utmönstras. När sedan samma fråga behandlades i riksdagen gick Lars-Erik Lövdén emot sitt eget förslag.

I Fängelseutredningen satt justitieminister Laila Freivalds som en av socialdemokraternas representanter. Laila Freivalds ställde sig då bakom följande uttalande: "Det är vår uppfattning att om man verkligen vill försvåra insmugglingen av narkotika till anstalterna måste kontrollmöjligheterna i samband med besök i anstalter, där det förekommer mycket narkotika, skärpas påtagligt."

Vidare sägs: "Det enda system som härvid ter sig realistiskt är att besöksrummen utformas så att den intagne och den besökande inte kan ha någon fysisk kontakt med varandra."

Precis som Lars-Erik Lövdén ändrat uppfattning vad gäller vad som är bäst för unga som begår brott, har även justitieministern ändrat uppfattning och vill tydligen inte längre påtagligt skärpa kontrollmöjligheterna när det gäller narkotika.

Jag menar att svaret inte riktigt redovisade vad som ligger bakom socialdemokraternas omtänkande och vad det betyder för t.ex. Fängelseutredningens förslag till uppstramning av permissionsreglerna samt för fortsättningen av Ungdomsbrottskommitténs arbete när det gäller påföljder för unga. Jag vill gärna ha en redovisning av detta.

Anf. 59 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Som Gun Hellsvik säger, innebar Fängelseutredningens förslag en rad åtgärder som påtagligt skulle skärpa kontrollen av narkotika i fängelse. Det är helt riktigt som Gun Hellsvik säger att jag inte hade någon reservation mot Fängelseutredningens olika förslag. Däremot fanns det en annan socialdemokratisk ledamot som hade det.

Detta är frågor där olika individer kan ha olika uppfattningar. Jag som justitieminister har att företräda regeringens politik. Jag har att utarbeta de propositionsförslag jag går till riksdagen med på det sättet att jag tror mig kunna få stöd för dem i det socialdemokratiska partiet. Och inte nog med det, jag försöker också utforma mina propositioner på det sättet att jag kan få en bred uppslutning kring dem i riksdagen. Jag har alltså att ta hänsyn till olika synpunkter som har kommit fram i debatter, vid tidigare behandlingar i riksdagen och på annat sätt. Det är med de utgångspunkterna jag utformar de förslag jag har.

Vi inom Justitiedepartementet fortsätter att bereda frågan om påföljder för ungdomsbrottslingar. De olika uppfattningar som Lars-Erik Lövdén kan ha i förhållande till Gun Hellsvik föreslår jag att ni fortsät-

ter att diskutera. När jag återkommer med förslag när det gäller Ungdomsbrottskommittén i dessa delar kan vi föra en principdiskussion om hur socialdemokraterna har velat formulera sin uppfattning i en proposition och den eventuellt annorlunda uppfattning som Moderata samlingspartiet har.

Anf. 60 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Av svaret uppfattade jag att det inte bara var Lars-Erik Lövdén som hade en annan uppfattning än vad som framkom av Ungdomsbrottskommitténs förslag. I justitieministerns svar sägs: "Jag delar denna tveksamhet."

Justitieministern har lämnat ett förslag som avviker från Fängelseutredningens förslag. Uppfattade jag justitieministern rätt när jag tyckte att justitieministern – om än inte ordagrant, med dock underförstått – sade att justitieministern fortfarande anser att Fängelseutredningens förslag är det riktiga? Justitieministern talade om att det var möjligheten till majoriteter som var avgörande.

Anf. 61 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad den här diskussionen är ägnad att leda till.

Jag sade att Fängelseutredningen hade en rad delvis långtgående förslag som påtagligt skärper kontrollen av narkotika i fängelse. Flertalet av dessa har nu omsatts i ett förslag i propositionen. Jag har naturligtvis den uppfattning som propositionen ger uttryck för.

Det innebär bl.a. att det finns ett förslag från Fängelseutredningen som inte förs vidare i propositionen. Som svar på Gun Hellsviks undran hur jag kunde underlåta att gå fram med det förslaget trots att jag inte hade reserverat mig hänvisade jag till att det fanns en annan socialdemokrat som hade reserverat sig emot förslaget. Det visar alltså att det inom ett och samma parti kan finnas olika uppfattningar om delfrågorna i det komplex som Fängelseutredningens förslag innebar. Det gäller inte bara Socialdemokraterna. Det gäller även andra partier.

När regeringen har att lägga fram en proposition måste den utformas på ett sådant sätt att man tror sig kunna få ett så brett stöd för den i riksdagen som möjligt. Det är inte mina personliga åsikter jag för fram, utan regeringens i en bedömning av vad det är möjligt att få en bred uppslutning kring.

Anf. 62 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Förhoppningsvis skulle vi kunna nå enighet med en ordentlig diskussion. Låt mig göra en liten jämförelse. Jag är övertygad om att justitieministern och jag är helt överens i vårt motstånd mot våld, men vi vet båda att lagen accepterar våld i vissa fall för att inte göra ont värre. Vi kan ta nödvärnsreglerna som ett exempel på detta.

Vi vet också att drunknande kan bli så hysteriska att räddningen omintetgörs. Då har i alla fall jag fått lära mig att livräddaren bör ge den drunknande en rejäl örfil för att kunna genomföra räddningen. För mig är det självfallet humanare att utdela slaget och rädda den drunk-

nande än att hänvisa till våldets förnedrande karaktär och låta personen drunkna.

Med narkotikabrukaren är det som med den drunknande. Det behövs åtgärder som annars kan betraktas som inhumana. Här är de humana.

Anf. 63 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag uppfattade inte att det fanns någon fråga i det som Gun Hellsvik nu sade. Därför har jag litet svårt att svara. Dessutom är frågetiden så begränsad att den kanske inte lämpar sig för alltför djupgående filosofiska resonemang kring dessa frågor. Vi kanske kan återkomma till dem i ett lämpligare sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på frågorna 1994/95:218, 219 och 226 om Kungälvs Waldorfseminarium

Anf. 64 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Ewa Larsson, Per Lager och Andreas Carlgren har frågat mig om jag avser att dels skynda på behandlingen av ansökan om examensrätt, dels verka för att bidrag snarast utbetalas till Waldorfseminariet i Kungälv.

Den 22 november i år besvarade jag en fråga med samma innebörd från Per Lager. Jag hänvisade då till regeringens beslut den 27 oktober 1994 att avslå framställningen från Waldorfseminariet om bidrag. Jag redogjorde för skälen till att prövningen av examinationsrätt tar en viss tid. Jag nämnde att frågan om statliga bidrag till verksamheten är en budgetfråga. Mitt svar i dag är det samma, nämligen att jag inte avser att nu vidta några åtgärder för att ändra regeringens tidigare beslut.

Anf. 65 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Vi står nu inför en utomordentligt allvarlig situation. Därför är vi tre frågeställare som skall försöka beveka statsrådets hjärta.

Det är alltså första gången som en högskola riskerar att försättas i konkurs. Konkursförrättare är utsedd – i princip har man gått i konkurs. Det gäller en skola vars elever erhåller studiemedel och som står under statlig insyn, en skola vars elever får arbete direkt efter avslutad utbildning.

Jag håller med statsrådet när det gäller svaret på frågan. Prövning av examensrätt tar viss tid. Visst är det så, och visst är det här med statligt bidrag en budgetfråga. Men svaret förra gången innehåll något annat också – det kommer jag ihåg från debatten.

Statsrådet höll med om att det har tagit lång tid. Om ett av skälen är att en annan skola under tiden sökt examensrätt, hur blir det då om t.ex. Kristofferseminariet också ansöker – det här är alltså en pionjärverk-

samhet – tar det då ännu längre tid? Skall den som sökte först få vänta tills alla kommit in med en ansökan?

När det är fråga om en pionjärverksamhet måste man vidta speciella pionjäråtgärder, som också kan vara av ekonomisk karaktär. Därför ber vi nu om att ett överlevnadsbidrag beviljas. Kommunen och den lokala arbetsförmedlingen har gått in och hjälpt till. I dagarna har man skickat in en ansökan om överlevnadsbidrag på 650 000 kr. Det skulle räcka för att konkursförvaltaren skulle ge sig till tåls ett tag till.

Anf. 66 PER LAGER (mp):

Fru talman! Visst har jag frågat om detta tidigare. Då hade jag två frågor: dels varför det tar så lång tid innan man får reda på om man får examensrätt, dels varför man inte kan ge vad ett s.k. överlevnadsbidrag är, nämligen respit, under tiden.

Jag skall inte upprepa vad Ewa Larsson har sagt. Det hon sade innehåller kanske de flesta av de argument som vi har. Jag vet att man i slutet av förra veckan skickade in en ny ansökan om överlevnadsbidrag. Man gör ju det, därför att konkursen är ett faktum. Situationen är akut. Här är det alltså fråga om att friställa 15 lärare och om att lämna därhän 40 studerande med studielån som omedelbart måste betalas tillbaka – att lämna dem i ovisshet.

Jag är fullständigt övertygad, herr statsråd, om att en fortsättning av denna utbildning och ett stöd till den genom de här 650 000 kronorna är betydligt billigare för samhället än att låta de här människorna lämnas därhän. För samhällets skull är det alltså enligt min mening en ekonomisk vinst att låta skolan fortsätta.

I övrigt skulle jag vilja ställa frågan: Vem tar egentligen ansvar för de samhällets följdkostnader som annars blir fallet?

Anf. 67 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Också jag vill tacka för utbildningsministerns svar.

Bakgrunden till att jag har engagerat mig i denna fråga är att jag tror att den principiellt är mycket viktig. Waldorfskolor får stöd på grund av regler som staten har fastställt, och de står under Skolverkets tillsyn. För att kunna ge så bra kvalitet på undervisningen som förutsätts för godkännande kommer man också att behöva lärare med behörighet. Och för att få lärare med behörighet måste dessa ha utbildats, vilket sker vid waldorfseminarier som *inte* får statligt stöd.

Denna verksamhet har bedrivits i Kungälv i tio år. Men sedan den startades har spelreglerna ändrats – dvs. spelet startade för länge sedan, men sedan spelet startade har reglerna för det ändrats. Nu krävs det examensrätt för att kunna få bidrag. Därmed har det skapats ett slags moment 22 för de här utbildningarna: För att överleva behöver man statligt bidrag. För att kunna få statligt bidrag behöver man examensrätt. För att få examensrätt måste man först ta ställning till om utbildning vid annan skola kan godkännas. Det kommer att ta så lång tid att den utbildning som från början ansökte riskerar att behöva slå igen.

Därför menar jag att det här principiellt är mycket viktigt. Jag tror också att det är mycket viktigt att Carl Tham engagerar sig när det gäller att skynda på i frågan om examensrätt.

Ewa Larsson sade att vi vill beveka utbildningsministerns hjärta. Jag är säkert mycket mindre begåvad i det avseendet än vad Ewa Larsson är. Men jag hoppas i alla fall att utbildningsministern engagerar sig.

Anf. 68 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Jag vill först erinra om att det system med examensrätt som vi för närvarande tillämpar infördes under den föregående regeringens tid. Där klargjordes mycket tydligt vilka regler som skall gälla och vilka kriterier som skall uppfyllas. Hela riksdagen har ställt sig bakom dessa principer.

Kanslern har i ett särskilt brev till styrelseordföranden vid Kungälvsseminariet redogjort för vilka faktorer som spelar in här och redovisat att det sedan ansökan från Kungälvsseminariet inkom också har inkommit en motsvarande ansökan från Rudolf Steiner-skolan i Järna, som på många sätt är besläktad med waldorfskolan. Dessutom gäller det ytterligare ett antal frågor om lärarexamen. Det är enligt kanslerns uppfattning, och jag delar denna, rimligt att man bedömer detta i dess helhet. Det är ju dels fråga om kvaliteten i utbildningen, dels fråga om vad den statliga lärarutbildningen kan erbjuda.

Frågan om prövning av examensrätt är inte en formfråga utan en viktig fråga för utbildningens kvalitet och naturligtvis också en viktig fråga med hänsyn tagen till den kapacitet som lärarhögskolorna kan ge.

Fru talman! Det är egendomligt från Waldorfseminariets sida att sätta i gång en utbildning, när man redan från början visste att man inte hade medel i den omfattning som krävs för att bedriva verksamheten. Även Kanslersämbetet har i sitt brev påpekat att denna hantering inte väcker särskilt mycket förtroende.

Sedan vill jag påpeka att examensrätt inte automatiskt innebär rätt att erhålla statliga bidrag. Det påpekade jag i den förra diskussionen som vi hade i den här frågan.

Till sist: Det är inte en fråga om mitt hjärta, som är stort och varmt, utan det är förvisso fråga om att vi måste ha hög kvalitet i högskolan och i utbildningen samt att vi inte på ganska lösa grunder kan bevilja pengar för att rädda olika verksamheter från konkurser. Jag kan försäkra att statskassan då mycket snart skulle sina än mer.

Anf. 69 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag delar statsrådets bedömning att vi behöver ha en helhetssyn när det gäller prövning av examensrätt och att nuvarande system infördes av den föregående regeringen. Där ligger akilleshälen i det här ärendet. Om den föregående regeringen hade varit så smart att den, när den lade fram propositionen om att examensrätt skulle föregå en ansökan om statsbidrag, gav ett överlevnadsbidrag eller statsbidrag fram till dess att propositionen var giltig, skulle vi aldrig ha haft det här problemet.

Jag menar alltså att felet begicks 1992, när man stod inför faktum att få statsbidrag. Vid ett telefonsamtal med Utbildningsdepartementet sade man från departementet: Anledningen till att ni inte får statsbidrag är inte att vi inte tycker att ni skall ha det, utan anledningen är att det kommer en proposition om att examensrätt skall föregå en ansökan.

Anf. 70 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Först vill jag säga att det är sant att frågan om examensrätt behandlades av den förra regeringen. Men den förra regeringen gav också ett överlevnadsbidrag. Det är ju detta som Carl Tham säger nej till. Det är konstigt att först hänvisa till att det är bra att göra som den förra regeringen och att sedan, på den andra punkten, hänvisa till att det är dåligt att göra som den förra regeringen.

Carl Tham säger att det är konstigt att man har satt i gång verksamheten utan att veta om man får pengar. Jag hade utgått från att utbildningsministern *inte* skulle hänvisa till den punkten, eftersom det är så uppenbart – precis som jag redan sagt – att spelreglerna ändrades sedan spelet satts i gång. Därför kvarstår frågan: Är utbildningsministern beredd att göra något för att snabba på handläggningen av frågan om examensrätt? Om det inte går därför att den frågan tar tid blir det nödvändigt att hitta någon form av överlevnadsbidrag, för annars dör verksamheten. Och det kan ju inte vara riktigt!

Anf. 71 PER LAGER (mp):

Fru talman! Vi borde, Carl Tham, vara överens om att skolan inte hamnat i den här situationen av egen förskyllan, utan den befinner sig i denna situation på grund av den ärendebehandling som man utsatts för.

Skolan är kanske just ett bevis på hur man planerar väl. Man har klarat sig i tio år. Man har presenterat ett väldigt digert material och en utbildningsplan för verksamheten. Man är beredd på väldigt stora eftergifter och satsar oerhört stort. Nu står man alltså inför fait accompli: konkurs. Ingen kommer till hjälp.

Trots allt är det så att man ansökte om att få 1,6 miljoner kronor i maj. Man har fått hjälp av arbetsförmedling, av waldorfskolor, folkuniversitet osv. Nu saknas det 650 000 kr för att man skall kunna överleva fram till sommaren och då få den examensrätt som vi är absolut säkra på att man får.

Anf. 72 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Med anledning av vad Andreas Carlgren sade är jag angelägen om att framhålla att det vore mig främmande att hävda att allt som den tidigare regeringen gjorde var bra. En del var bra. En del var mindre bra.

I den här specifika frågan var det dock så att den dåvarande utbildningsministern den 18 maj 1992 klargjorde att man måste ha examensrätt för att över huvud taget ifrågakomma för statsbidrag. Jag vill då tillägga att det flera gånger tidigare har sagts att examensrätt inte automatiskt är samma sak som rätt till statsbidrag. Det gäller även i det här fallet.

För att undvika alla missförstånd vill jag påpeka att den nu sittande regeringen inte avser att lägga fram en särskild proposition i det här ärendet under våren. Möjligen kunde man få den föreställningen utifrån vad Ewa Larsson sade.

Vår, och därmed min, ståndpunkt i den här frågan är helt klar. Jag avvaktar det besked som Kanslersämbetet skall ge. Först därefter är jag beredd att ta upp frågan om eventuellt statsbidrag till Waldorfskolan i Kungälv.

Anf. 73 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag har naturligtvis inga illusioner beträffande Carl Thams uppfattning om den tidigare regeringen. Men det är inte huvudfrågan nu, utan huvudfrågan gäller fortfarande följande.

Om en verksamhet som är en förutsättning för att en skolverksamhet skall kunna pågå under Skolverkets tillsyn inte kan få det tillstånd som behövs för att man sedan skall kunna få statsbidrag, är då utbildningsministern beredd att se till att frågan om examensrätt kan prövas i så god tid att verksamheten inte under tiden måste läggas ner? Det är den principiella frågan, och den vill Carl Tham inte diskutera här i dag. Trots allt är det den som är principiellt avgörande. Jag hoppas att Carl Tham inte har sagt sista ordet i den frågan; det vore illa.

Anf. 74 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag har stora illusioner om att vi kan komma till rätta med det här ärendet. Jag tror dock att Carl Tham och jag pratar förbi varandra. Jag har inte sagt att regeringen skall komma med en proposition nu, utan jag sade att misstaget begicks 1992 när seminariet i Kungälv stod vid målet att få statsbidrag. Ärendet var framskrivet. Det var klart och alla parter var efter en lång handläggningstid, över ett år, överens om att skolan skulle ha statsbidrag. Men då, 1992, får man avslag, med motiveringen via telefonsamtal att det skall komma en proposition där man kräver: först examensrätt, sedan ansökan om statsbidrag. Det var då som felet begicks.

Jag tycker att vår nuvarande utbildningsminister kan rätta till där den förre utbildningsministern gjorde fel just för den här fantastiska verksamhetens skull. Den är en pedagogisk impuls för alla. Naturligtvis måste helhetssyn och kvalitet vägas in i bedömningen av examensrätt. Men ett överlevnadsbidrag nu behövs!

Anf. 75 PER LAGER (mp):

Fru talman! Vi får, Carl Tham, helt enkelt inte lämna det här seminariet i sticket nu. Man har hållit på mycket länge, och man har gjort så mycket gott för det svenska samhället och utbildat så många goda lärare att vi nu inte får se till att man faller ur för att sedan inte kunna återuppta sin verksamhet på grund av att det behövs 650 000 kr. Det måste statsmakterna kunna ställa upp med.

Anf. 76 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Vi borde kunna vara överens om att det faktiskt är en mycket rimlig princip att först ta ställning till om en viss skola skall ha examensrätt eller inte för att sedan ta ställning till frågan om statsbidrag. Det motsatta vore en konstig ordning. Här måste jag verkligen uppträda till den gamla regeringens försvar. Det var en fullständigt rimlig princip som man införde: först beslut om examensrätt, sedan ställningstagande till frågan om eventuellt statsbidrag. Annars kunde vi ju hamna i en situation där vi gav statsbidrag till en skola som inte har examensrätt. Det kan inte vara rimligt.

Som svar på Andreas Carlgrens fråga vill jag påpeka att det förhållandet att det finns waldorfskolor inte säger någonting om att man absolut måste bedriva utbildning av lärare i särskilda waldorfseminarier. Också den statliga lärarhögskolan kan utbilda lärare för waldorfskolor. Den hopkoppling mellan det ena och det andra som Andreas Carlgren förutsätter finns alltså nödvändigtvis inte.

Anf. 77 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag har själv en 20-poängs waldorflärarutbildning från Lärarhögskolan i samarbete med Kristofferseminariet. Jag vet därför att lärarhögskolor kan ta sådan uppdragsutbildning. Men de kan inte ge egen utbildning, därför att de inte har en sådan kompetens. De har heller inte kompetens att ge waldorflärare examen.

Det är möjligt att man kanske om tio år kan utveckla en sådan kompetens på de ordinarie lärarhögskolorna. Den möjligheten finns alltså inte i dag. Däremot finns det ett skriande behov av waldorflärare med hög kompetens.

Jag tycker också att det är rimligt att söka examensrätt innan man söker statsbidrag. Problemet är att den regeln inte gällde när Kungälvsseminariet var framme vid målet 1992, utan den regeln började gälla först 1993. Man hamnade mellan två stolar, men har trots detta klarat ekonomin fram till nu. Jag tycker att det måste anses vara en bragd att klara ekonomin under en så här pinsamt lång handläggningstid.

Den speciella situation som har uppstått måste leda till att överlevnadsbidrag betalas ut.

Anf. 78 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Till sist vill jag säga att jag tycker att den här debatten har visat att ingenting talar emot att det här är en verksamhet som startades för länge sedan och att det har införts nya regler sedan verksamheten startade.

Utbildningsministern har sagt att det är konstigt att man fortsätter verksamheten när man inte vet om man får bidrag eller inte – men verksamheten hade ju redan startat. Det är ett uttalande som är upprörande. Det är tur att utbildningsministern inte har kommit tillbaka till det.

Vidare menar jag att det är nödvändigt att skynda på. Jag delar uppfattningen att man skall ha examensrätt för att få regelbundna statliga bidrag. Men då måste man skynda på när det gäller frågan om exa-

mensrätt. Utbildningsministern har inte här i dag sagt att han vill göra det. Jag hoppas att han ändrar sig på den punkten – om inte vore det också upprörande. En nödlösning är självklart ett överlevnadsbidrag. Men det är ingen bra lösning. Det är dock en nödlösning när spelreglerna ändrats sedan spelet, dvs. verksamheten, startade.

Anf. 79 PER LAGER (mp):

Fru talman! Till sist: Carl Tham, hur skall ett sådant här seminarium överleva en sådan här situation? Har Carl Tham någon uppfattning om det? Det är trots allt en betydelsefull utbildning som sker vid Kungälvs Waldorfsseminarium.

Anf. 80 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Jag vill först påminna om att de s.k. spelreglerna ändrades våren 1992. Jag vill också påminna om att vad jag sade var att kanslern i sitt brev till styrelseordföranden vid Waldorfseminariet hade påpekat att det är förvånande att Waldorfseminariets ekonomiska planering bedrivs så att medlen räcker endast ett par månader av läsåret. Det påpekas också i brevet: Även om Kanslersämbetet skulle tillstyrka examensrätt visste ni – alltså Waldorfseminariet – inte om statsbidrag skulle utgå, eftersom någon automatik därvidlag inte finns.

Jag delar kanslerns uppfattning på den punkten.

Svaret på denna fråga har jag egentligen redan givit. Jag har inte för avsikt att föreslå att regeringen skall ge något särskilt nytt bidrag till Waldorfseminariet, utan jag kommer att avvakta den utredning om kompetensen och examinationsrätten som Kanslersämbetet för närvarande är sysselsatt med. Jag är övertygad om att man på Kanslersämbetet bedriver det arbetet med största möjliga skyndsamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1994/95:227 om gemensam anslagsform för högre utbildning och forskning

Anf. 81 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Anders Carlgren har frågat mig om jag kommer att låta utreda frågan om gemensam anslagsform för den högre utbildningen och forskningen.

Frågan om gemensam anslagsform för den högre utbildningen och forskningen berör principiellt viktiga frågor om styrningen av olika verksamheter. Den är tekniskt ganska komplicerad, och konsekvenserna av olika lösningar måste studeras ingående innan det är möjligt att ta ställning till en eventuell gemensam anslagsform.

Tidigare har detta uppdrag delvis legat på den s.k. Resursberedningen, som kommer att avsluta sitt arbete under våren 1995. Jag har tänkt mig att den fortsatta beredningen av denna fråga skall genomföras antingen inom Utbildningsdepartementet eller inom den nya centrala myndighet som jag avser om möjligt skall börja sin verksamhet den 1

juli 1995. Jag räknar också med att den särskilda utredningen om uppföljning av 1993 års universitets- och högskolereform (RUT 93) kommer att ge värdefulla synpunkter i frågan.

Anf. 82 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag vill tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Bakgrunden är den att vi från Centerns sida ser det som mycket viktigt att utveckla forskningen vid de mindre och medelstora högskolorna. I det nya systemet för att fördela resurser till högskolorna har det inrättats ett särskilt fakultetsanslag för de universitet och högskolor som har fasta forskningsresurser. Den förra regeringen gjorde det möjligt för mindre och medelstora högskolor som tidigare inte haft fasta forskningsresurser att få del av detta anslag, men deras ansökan måste fortfarande behandlas av fakultetsnämnderna på de universitet och högskolor som har fått tillgång till dessa pengar. Det betyder att de mindre och medelstora högskolorna fortfarande är i en beroendeställning som vi vill få avskaffad. Det var därför som vi försökte få till stånd ett uppdrag till Resursberedningen att utreda "en mer gemensam anslagsform för den grundläggande högre utbildningen och forskningen", vilket också lyckades.

Carl Tham har gjort flera positiva uttalanden om de mindre och medelstora högskolorna, och jag tycker att också dagens svar är ett tecken på att han vill gå vidare på detta område. Min fråga är hur snabbt Carl Tham vill gå fram på denna punkt. Svaret antyder att verksamheten skulle kunna börja någon gång under det andra halvåret, och därefter kommer det att dröja ytterligare någon tid. De ursprungliga direktiven gavs redan hösten 1992. Det har sedan dess förflutit en lång tid. Är Carl Tham på denna punkt beredd att göra någonting för att arbetet skall bedrivas skyndsamt?

Anf. 83 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Jag vill först säga att Resursberedningen har sysslat med väsentligen andra frågor och nu kommer att slutföra detta arbete. Den har inte närmare gått in på denna fråga. Dess arbete har pågått en viss tid.

Jag anser att frågan är viktig, men det finns uppgifter som pekar i litet olika riktningar. Som jag sade i mitt svar är frågan tekniskt ganska komplicerad och behöver därför studeras noga. Jag är naturligtvis angelägen om att man så småningom skall komma fram till ett hållbart system. Det system som man nu har är tämligen nytt, och man måste skaffa sig vissa erfarenheter.

Det kommer inte något förslag i denna fråga i den budget som kommer att presenteras för riksdagen i januari. Däremot avser jag att – jag avslöjar nu inga hemligheter, eftersom jag redan tidigare har sagt detta – föreslå vissa åtgärder för att underlätta för de mindre och medelstora högskolorna att skaffa sig förstärkta forskningsresurser. Denna fråga kommer dock att behandlas i ett annat sammanhang, på det sätt som jag angav i mitt förra svar.

Anf. 84 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Det är sant, som utbildningsministern säger, att Resursberedningen inte i första hand har sysslat med denna fråga. Jag tror att bakgrunden till det är att en del av universiteten och de större högskolorna har mindre intresse av att driva denna fråga. Det är en fråga som framför allt ligger i de mindre och medelstora högskolornas intresse. Det är också därför som utbildningsministerns stöd för att driva denna fråga är så viktigt, och det är bakgrunden till min fråga.

Jag uppfattade Carl Tham så att om inte denna fråga leder fram till förslag, kommer Carl Tham att framföra andra förslag för att stödja de mindre och medelstora högskolornas forskningsarbete. Jag vill fråga om jag uppfattade Carl Tham korrekt på den punkten.

Anf. 85 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Jag har redan tidigare här i kammaren redovisat min positiva inställning till de mindre och medelstora högskolorna liksom även till tanken att de stegvis och efter prövning av Kanslersämbetet skall kunna ges möjlighet att skaffa sig fasta forskningsresurser. Jag är inte nu beredd att gå in på frågan om hur resurstilldelningssystemet skall utformas i framtiden. Vad beträffar konkreta förslag måste jag hänvisa till den budget som kommer att presenteras för riksdagen i januari 1995.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1994/95:211 om skolmaten

Anf. 86 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat vilka åtgärder jag är beredd att medverka till för att bevara den svenska matkulturen.

Vi lever i en alltmer internationaliserad värld. Människor, varor, tjänster och kapital rör sig allt friare, såväl mellan europeiska länder som mellan kontinenter. Jag är övertygad om att det är i möten mellan olika folk och kulturer som vi människor utvecklas och berikas.

Mat utgör en viktig del av olika kulturmöten. Vi har sedan urminnes tider lånat in maträtter, kryddor osv. Det här ömsesidiga utbytet gör det emellertid svårt att säga att någon svensk matkultur en gång för alla är given.

Bakgrunden till Sten Anderssons fråga är ett specifikt fall i Landskrona kommun. Frågeställaren tycks vara litet dåligt informerad. Enligt skolchefen i Landskrona serveras fläskkött regelbundet på skolornas matbespisningar. Några exempel på det som man serverar på Landskronas skolor är ärtsoppa med fläsktärningar, bruna bönor med fläsk, fläskpannkaka, rotmos och fläskkorv, köttbullar.

I Landskrona, precis som på många andra ställen, finns möjlighet att välja olika rätter, på grundval av etiska, religiösa eller hälsomässiga skäl. Denna valfrihet och hänsyn till olikheter tycker jag är värdefull.

Jag vill påpeka att skolmåltidsverksamheten helt och hållet är en kommunal fråga. Det innebär att bl.a. val av skolmat ingår i kommunens ansvar.

I de fastställda kursplanerna, t.ex. i ämnet hemkunskap, finns dock angivet att mat och matvanor, samvaro och vardagsetik är viktiga delar av vårt kulturarv. Matkulturen och umgängesformernas betydelse kan belysas ur internationellt och historiskt perspektiv för att på så sätt bidra till en ökad förståelse över kulturgränser.

Anf. 87 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Vad göras skall är redan gjort, sade redan Karl XI. Det problem som låg bakom denna fråga är åtgärdat och finns inte längre, men vem som missförstod vad kunde vi kanske ha en särskild debatt om. Det gällde ett konkret och aktuellt fall, och den som informerat statsrådet i någon annan riktning är nog inte helt klar över vad som har hänt.

Det är klart, fru talman, att ingen skall tvingas äta sådant som är förbjudet enligt religion eller sed, men man skall inte heller tvinga en majoritet att acceptera vad en minoritet anser. Jag hoppas att denna typ av frågor aldrig skall behöva aktualiseras i Sveriges riksdag. Detta är ett skolexempel på hur man kan skapa främlingsfientlighet där det inte finns någon sådan. Låt oss hoppas att detta var både första och sista gången som en sådan här fråga behövde aktualiseras här i kammaren.

Anf. 88 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Också jag hoppas att detta är sista gången som denna fråga aktualiseras. Självfallet går det inte till så i skolorna att man tvingar en majoritet av eleverna att äta mat som på något sätt är olämplig. Tvärtom tar skolorna sitt ansvar när det gäller skolmaten och visar en flexibilitet när det gäller att tillmötesgå önskemål från olika elever, och det tycker jag är värdefullt.

Anf. 89 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Flexibilitet gentemot vem? I det här fallet var det definitivt inte mot majoriteten, som inte fick lov att bli serverad den mat man var van vid sedan lång tid tillbaka. Det är detta jag vill poängtera. Kom inte och påstå att detta var något missförstånd.

Här begicks ett misstag. Man har bett om ursäkt. Saken är ur världen. Jag hoppas att detta inte återigen kommer att bli aktuellt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.01 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

15 § Svar på fråga 1994/95:180 om utvärdering av psykiatrisk vård och behandling

Anf. 90 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att verkställa riksdagens beslut om att genomföra en översyn och analys av innehåll och kvalitet i den psykiatriska vården.

Inom Socialdepartementet pågår arbete med att formulera ett uppdrag till Socialstyrelsen om en nationell översyn av innehåll och kvalitet i den psykiatriska vården. Enligt nuvarande planering kommer regeringen att fatta beslut om uppdraget inom kort. Jag vill dock inte föregripa regeringens ställningstagande.

Jag vill också erinra om att Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (SBU) genom riksdagens beslut om psykiskt störda villkor har fått i uppdrag att utvärdera psykiatriska behandlingsmetoder utifrån ett social-psykiatriskt perspektiv. För detta ändamål skall SBU under en treårsperiod tillföras sammanlagt 15 miljoner kronor.

Anf. 91 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag får tacka socialministern för svaret.

Det är viktigt att värderingen kommer i gång så snart som möjligt. Apoteksbolagets försäljning av psykofarmaka för 1993 visar på en varierad användning över landet. I Göteborg-Bohuslän försäljs dubbelt så många definierade dygnsdoser per tusen invånare och dag av lugnande medel som i Stockholm. För sömnmedel är försäljningen 25 % högre i Göteborg-Bohuslän än i Stockholm. Det säljs dubbelt så mycket medel mot depression. Det är betydligt vanligare med elchocker i Göteborg-Bohuslän. Mer litium används mot mano-depressiva sjukdomar, osv.

Detta kan inte enbart förklaras med att man i Göteborg-Bohuslänområdet har mer hälsoproblem än i Stockholm. Det måste bero på en variation i behandlingsrutiner. Då är det väsentligt att analysera vilka behandlingsrutiner som leder till bäst resultat för patienterna.

Psykiatriutredningen tog upp frågan med SBU att man skulle ges ett huvudansvar för en flervetenskaplig utvärdering av metoderna.

Det är tillfredsställande att SBU får medel och att det skall göras en bredare översyn. Jag är övertygad om att det är väl använda pengar, både utifrån en mänsklig och en hälsoekonomisk utgångspunkt.

Anf. 92 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! SBU:s arbete är utomordentligt viktigt. Det har också riksdagen uttalat genom att sätta av pengar. Men det hela handlar också

om Socialstyrelsens uppdrag att göra den nationella översynen och analysen.

Förutom de rutiner som kan variera, handlar det ibland också om skilda synsätt och behandlingsideologier. Det finns väl anledning att också titta på den typen av frågor. Syftet med översynen bör vara att ta fram riktlinjer för hur innehållet i den psykiatriska vården bör utvecklas, men också att föra ett samtal så att det blir en ökad samsyn när det gäller kriterier för kvalitet inom den psykiatriska vården. Egentligen är det fråga om att besvara frågan om vad det är som kännetecknar god psykiatrisk vård. Vi räknar med att arbetet skall vara färdigt i mars 1997. Det finns ju utrymme för att föra dessa resonemang, men också att under tiden – som oftast när den här typen av utvärderingar pågår – påverka samtidigt som översynen görs. Det är inte minst viktigt i det offentliga samtalet kring denna typ av frågor.

Anf. 93 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Det finns konflikter mellan olika yrkesutövare och inom yrkesgrupper. Jag tror att det inte minst för patienternas skull är viktigt att komma fram till vilka insatser som är de bästa i olika sammanhang. Jag tror också att man i detta utredningsarbete skall inbegripa det läkemedelsepidemiologiska nätverk som skall inrättas den 1 januari. Jag hoppas och tror att de skall ta sig an problemen med förskrivning av beroendeframkallande läkemedel. Det ingår i arbetet med att få ett samarbete mellan Socialstyrelse, SBU och nätverket.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1994/95:188 om tandvårdsersättningen

Anf. 94 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Karin Olsson har frågat mig om det finns några planer på att utöka gruppen patienter som är berättigad till helt avgiftsfri tandvård på grund av olika medicinska skäl. Frågan ställs mot bakgrund av att patienternas andel av behandlingskostnaderna för tandvård har ökat under de senaste åren även med nuvarande högkostnadsskydd och att det finns grupper som drabbas extra hårt av detta. Enligt Karin Olsson finns det andra grupper än t.ex. epileptiker och muntorra vars sjukdom orsakar den enskilde mycket höga tandvårdskostnader. Som exempel härpå anger Karin Olsson personer som drabbats av någon reumatisk sjukdom.

I enlighet med riksdagens beslut har åtgärder vidtagits för att minska försäkringens kostnader för vuxentandvård med hänsyn till det ansträngda statsfinansiella läget. Detta har medfört att även personer som behöver extra stora tandvårdsinsatser som ett led i en sjukdomsbehandling fått ökade kostnader för tandvård.

Regeringen har för avsikt att fortsätta arbetet med att reformera tandvårdsförsäkringen på grundval av den riskdagsbehandling som förevarit i frågan under innevarande år. Vid utformningen av det för-

ändrade ersättningssystemet kommer särskild uppmärksamhet att ägnas åt de grupper av patienter som har ökade tandvårdsbehov till följd av sjukdom eller funktionshinder. Jag är dock inte beredd att nu föregripa det arbete som pågår inom Socialdepartementet med detta. Inriktningen är att en proposition skall kunna föreläggas riksdagen före sommaren 1995.

Anf. 95 KARIN OLSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för ett bra svar.

Även om ökningen utgifterna för tandvården har varit kraftigare under den senaste perioden än vad tandvårdstaxans arvodesnivå skulle motivera, finns det anledning att uppmärksamma särskilt utsatta grupper.

Jag är väl medveten om att det statsfinansiella läget är svårt. Men jag tror faktiskt att man med hjälp av en reformerad tandvårdsförsäkring kan bevaka sådana grupper och deras specifika problem. Jag tror att det går att omfördela pengar från andra grupper till dessa grupper med problem. Det finns personer med vissa reumatiska sjukdomar och vars käkben förstörs och därmed tänderna förslits. De måste kontinuerligt bygga upp tänderna för att bettet över huvud taget skall fungera. För de grupperna är detta en angelägen fråga.

Jag är därför glad över det svar jag har fått. Det visar på att det även om jag inte har fått ett löfte i dag finns ett intresse att se över dessa gruppers problem. Jag lovar att jag med stort intresse skall följa utredningen.

Anf. 96 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Det är just mot bakgrund av det Karin Olsson tog upp som det är så viktigt att fortsätta arbetet med att reformera tandvårdsförsäkringen. Det är för att ge utrymme att se över dessa grupper. Jag vill inte nu gå in på någon speciell sjukdom eller något speciellt funktionshinder. Men det är utan tvivel det som Karin Olsson pekar på som är väsentligt att ha som en av de viktiga utgångspunkterna när man ser över den långsiktiga utformningen av en bra tandvårdsförsäkring.

Det är oundvikligt att effekterna kommer att bli sådana att man måste omfördela resurser mellan människor som har större förmåga att betala och hantera sina tandvårdskostnader och människor som t.ex. på grund av sjukdom behöver extra mycket stöd.

Anf. 97 KARIN OLSSON (s):

Fru talman! Det handlar naturligtvis om en omfördelning, och jag tror att den är nödvändig, med tanke på att kostnaderna för de grupper som drabbas alldeles speciellt är mycket höga. Jag tror inte heller att man i dag kan säga att det gäller en viss sjukdom, även om det i försäkringskassans normer redan innefattas vissa sjukdomar. Jag tror att det är bättre att man tittar på de grupper som drabbas exceptionellt mycket av det här. Därför tycker jag att det är ett bra svar jag har fått.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1994/95:192 om Västerleden och Österleden

Anf. 98 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Andreas Carlgren har frågat Mona Sahlin vilka åtgärder hon avser att vidta för att överenskommelsen om byggandet av Västerleden och Österleden skall rivas upp.

Eftersom ansvaret i regeringen är så fördelat att det är jag som ansvarar för vägfrågor kommer jag att besvara Andreas Carlgrens fråga.

Västerleden och Österleden ingår båda i Dennisöverenskommelsen. Överenskommelsen har behandlats av 19 av länets kommuner i samband med redovisningen till länsstyrelsen enligt 6 kap. 2 § lagen om hushållning med naturresurser. Länsstyrelsens samlade bedömning från kommunernas redovisning var att Dennisöverenskommelsens principiella innebörd har stort stöd i kommunerna.

Dennisöverenskommelsen är en helhetslösning, där de olika delarna i överenskommelsen kompletterar varandra i syfte att skapa en bättre trafiklösning för Stockholmsregionen. Österleden och Västerleden spelar därför en viktig roll i ett framtida trafiksystem i Stockholm. Jag är därför inte beredd att vidta någon åtgärd som innebär att Dennisöverenskommelsen rivs upp. Jag förutsätter även att andra parter i uppgörelsen agerar på ett sådant sätt att uppgörelsen kan fullföljas. Det gäller inte minst kommunerna, som har en nyckelroll i planeringsprocessen.

Som jag tidigare meddelat Andreas Carlgren, innehåller Dennisöverenskommelsen en kontrollstation år 1996. Jag menar allvar med den kontrollstationen. Inför denna kontrollstation måste underlag tas fram för beslut om Dennisöverenskommelsens fortsatta genomförande. Utbyggnaden av såväl Österleden som Västerleden kommer då att bli föremål för granskning. Jag kan inte nu föregripa denna granskning.

Anf. 99 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag vill tacka Ines Uusmann för svaret på min fråga.

Bakgrunden är de uttalanden som Mona Sahlin gjorde i valrörelsen. Jag utgår från, som jag säger i frågan, att ledande politiker inte bara ger valfläsk utan också menar allvar.

Jag hade i torsdags tillfälle att diskutera det här med Mona Sahlin i kammaren, och då framkom att vice statsministern inte kommer att sörja om miljöprövningen stoppar Österleden och Västerleden.

Förra tisdagen diskuterade Ines Uusmann och jag det faktum att hundratals miljoner rullar i väg för förberedelser av Österleden och Västerleden, utan att man vet om lederna verkligen skall byggas. Kommunikationsministern sade att hon ingenting kan göra och ingenting vill göra för att ändra på det.

Det betyder att vice statsministern i Ines Uusmanns regering inte sörjer om hundratals miljoner rullar i väg, trots att de inte kommer till användning, medan kommunikationsministern i samma regering inte vill göra någonting åt det.

I dag bekräftar Ines Uusmann att hon inte är beredd att göra någonting som innebär att Dennisöverenskommelsen rivs upp. Hon förutsät-

ter även att andra parter i uppgörelsen agerar på ett sådant sätt att uppgörelsen kan fullföljas.

Vi får senare i dag anledning att återkomma när det gäller biltullarna, därför att redan där har Ines Uusmann gjort uttalanden som förutsätter att man ändrar grundvalarna för Dennisöverenskommelsen. När det gäller Västerleden och Österleden konstaterar jag att regeringen bara vill fortsätta, men kontrollstationen menar man allvar med.

Ines Uusmann säger att hon vill tidigarelägga kontrollstationen, och då är frågan fortfarande: Blir det så?

Vice statsministern kommer inte att sörja om lederna inte byggs. Kommer kommunikationsministern att sörja?

Anf. 100 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Dennisuppgörelsen är det första allvarliga försöket på flera årtionden att ta ett helhetsgrepp på trafikproblemen i Stockholmsregionen. Det har varit en ambition från samtliga inblandade parter att få ett kollektivtrafiksystem men också ett vägsystem som fungerar för hela regionen. Det handlar om miljöfrågor och om mera rättvisa utvecklingsmöjligheter för hela regionen.

Det här förutsätter i hög grad kompromisser mellan alla inblandade parter, och det finns delar i de kompromisserna som man kan tycka sämre eller bättre om. Nu handlar det om att vi skall hålla ihop regionen. Det skall de som representerar regionen göra, och det är samtliga kommuner, landstinget och länsstyrelsen.

Det handlar också om vårt ansvar för att följa de beslut som riksdagen har fattat. Riksdagen har fattat beslut om garantilånemöjligheter för projektering av dessa leder. Jag fullföljer det, och jag fullföljer också att jag tar kontrollstationen på mycket stort allvar.

Anf. 101 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att kommunikationsministern säger att hon skall ta kontrollstationen på allvar. Jag menar att det är så mycket som händer som betyder att man måste ifrågasätta om det verkligen är så allvarligt menat. Det är bra att det sägs, men min fråga är ändå: Vad vill kommunikationsministern göra för att tidigarelägga kontrollstationen?

Den andra frågan är en följd av det som står i svaret: Kommer kommunikationsministern att sörja lika mycket som vice statsministern om Dennislederna, Österleden och Västerleden, inte byggs?

Anf. 102 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag kommer inte att uttala några åsikter om vem som skall sörja om olika leder byggs eller inte. Det viktiga är att helhetslösningar får komma till stånd. Jag är, lika väl som Andreas Carlgren, medveten om de problem som de stora lederna för med sig – vi har inte delade uppfattningar om den saken. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg, att om det inte blir några förbifarter eller leder kommer vi också att ha bilarna på Skeppsbron och på Kungsholms strand.

Det handlar mycket om att säga nej till olika leder, men diskussionen handlar litet om vad man konstruktivt kan göra i stället. Den diskussionen skulle jag vilja höra litet mera av.

Anf. 103 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Vi kommer senare i dag att diskutera biltullarna, och det är en av de viktiga åtgärderna för att minska innerstadstrafiken. Vi är helt överens om behovet av att minska innerstadstrafiken. Däremot menar jag att lederna är en dålig lösning på det problemet – det visar alla underlagssiffror.

Är det inte lika bra att erkänna att ni har olika uppgifter i regeringen? Kommunikationsministern har uppgiften att stå i kammaren och försäkra att Dennisuppgörelsen skall bli av, därför att ni har en uppgörelse med andra partier om det. Mona Sahlin tillhör mera försäljningsavdelningen i regeringen, och hon måste vinna de väljare som skall lockas av att lederna egentligen inte kommer att byggas. Man har Mona Sahlins ord på att hon inte kommer att sörja om lederna inte byggs. Med det vinner ni röster, och därmed kan ni genomföra Dennisuppgörelsen precis som det var tänkt från början. Visst är det så?

Anf. 104 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Det är viktigt att påminna Andreas Carlgren om att vi har en regering och att vi alla står bakom de beslut som fattas. Vi är samlade i regeringen också när vi tar ansvar för att fullfölja de beslut som riksdagen fattar.

Anf. 105 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka för det beskedet också. Låt mig då säga att ni har en ovanligt skicklig försäljningschef på försäljningsavdelningen. Jag är inte säker på att väljarna har uppfattat det precis så entydigt som Ines Uusmann vill framställa det, men vi får se vad som händer framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1994/95:199 om Arlandabanan

Anf. 106 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Roy Ottosson har frågat mig om regeringen avser att låta avtalet om Arlandabanan träda i kraft.

I regeringskansliet pågår för närvarande en utvärdering av Arlandabaneavtalen samt av andra alternativ och förslag till trafikeringslösningar för Arlandabanan. Eftersom beredningen av ärendet inte är slutförd kan jag inte nu ge besked om regeringens ställningstagande i frågan.

Anf. 107 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Det här är en väldigt intressant fråga, eftersom Arlandabanan ursprungligen var tänkt att ingå i ett integrerat system. Man skulle snabbt och enkelt kunna nå Arlanda från alla delar av landet, kanske framför allt från Mälardalen och den Mälarbana som nu byggs. Den ursprungliga tanken var ju att man på ett enkelt sätt skulle kunna åka direkt från Södertälje, Eskilstuna, Västerås, Örebro eller Borlänge till Arlanda.

Nu finns det ett avtal med Link-konsortiet som träder i kraft nu i dagarna, såvitt jag förstår. Det rörde sig om 90 dagar efter påskrivandet, vilket skedde ungefär en vecka före valet. Nu har det väl gått 90 dagar. Då frågar man sig: Har avtalet trätt i kraft? Om det inte har gjort det, tänker regeringen på något sätt påverka avtalet i syfte att få en mera integrerad lösning? Om avtalet har trätt i kraft, hur tänker regeringen då agera för att få en bättre integrerad lösning än vad som är fallet när det gäller detta avtal?

Anf. 108 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Vi skall inte föregripa någonting som kommer att diskuteras om ett par veckor. Men avtalet har ännu inte trätt i kraft. Jag tror att vi har en gemensam uppfattning om att det är viktigt att integrera och samordna trafiken i Mälardalen.

Det pågår för närvarande övervägningar i Kommunikationsdepartementet. Jag kommer att återkomma med besked så fort dessa överväganden är klara. Något annat besked kan jag tyvärr inte ge i dag.

Anf. 109 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Skälet till att Link-konsortiets lösning är ifrågasatt är ju att det innebär en kostnad för fjärrtågsresenärer och resenärer från andra orter än Stockholms central att stiga av vid Arlanda. Regeringen måste ändå ha idéer om hur man skall kunna få en bättre integrering så att det inte blir en blockering.

Det gläder mig att avtalet ännu inte har trätt i kraft. Men jag vill ändå fråga om man för diskussioner även med konsortiet – och inte bara inom departementet – i den här frågan.

Anf. 110 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att diskussioner pågår med samtliga intressenter som är berörda. Jag återkommer i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1994/95:205 om postservicen i glesbygd

Anf. 111 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Rune Berglund har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att säkra den framtida postservicen i glesbygd.

Enligt vad jag erfarit från Posten AB har indragna kontor ersatts med Post i butik eller annan sametablering – detta för att kunna upprätthålla en rikstäckande post- och kassaservice i hela landet. Resultatet av Post i butik-projektet har hittills varit framgångsrikt på flertalet orter. I vissa fall har tillgängligheten ökat genom längre öppethållande hos närpostbutiken.

Det är dock regeringens mening att rikstäckande post- och kassaservice i framtiden måste säkerställas. Regeringen har därför för avsikt att utreda möjligheterna till en solidarisk finansiering av kostnaderna för denna service och ett gemensamt ansvarstagande för att de politiska målen för post- och kassaservicen skall tillgodoses.

Anf. 112 RUNE BERGLUND (s):

Fru talman! Jag är glad över det avslutande stycket i svaret. I glesbygden har det under de senaste åren skett en väldig förändring av Postens verksamhet. Det som har varit irriterande är att folket som berörs av verksamheten inte har haft samrådsmöjligheter i många fall.

I glesbygdsbyarna och i mindre samhällen har det numera bildats s.k. byaråd, byalag och utvecklingsgrupper. Dessa har sanktionerats av kommunerna och har i vissa fall fått kommunalt stöd för sin verksamhet. Avsikten är att man på bästa möjliga sätt skall samordna den basala servicen så att den blir så bra som möjligt för att man över huvud taget skall kunna bo kvar i bygden.

För Postens del har detta förfaringssätt med samråd inte varit helt självklart. Man fattar ibland beslut om indragning av postkontor eller om andra förändringar utan att beakta att det finns begäran om samråd. Utvecklingsgrupperna kan ju ha andra förslag till lösningar som är bättre och som kan genomföras till samma pris.

Anf. 113 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! En sak kan vi vara alldeles klara över, nämligen att Posten och Postens service är någonting som alla människor, oavsett var i landet de bor, har en känsla för och en åsikt om. Det är självklart med tanke på att det är den samhälleliga service som verkligen berör alla människor. Jag förutsätter att man tar de samrådsmöjligheter som byutvecklingsgrupper och byaråd utgör på allvar och att man överallt kan se det värdefulla i detta samråd.

Anf. 114 RUNE BERGLUND (s):

Fru talman! Det gläder mig att höra. Jag vill tacka för det svaret. Det som är mest glädjande är att regeringen har för avsikt att utreda möjligheterna till en solidarisk finansiering. Vi har under senare tid varit väldigt oroliga för den situationen att man skulle börja att tillämpa olika avgifter i olika delar av landet. Vi vet med säkerhet att detta aldrig skulle gynna glesbygden. Tack för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1994/95:209 om den regionala järnvägstrafiken

Anf. 115 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Lars Björkman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta så att länshuvudmännen med utnyttjande av vissa delar av stomnätet kan genomföra en upphandling i konkurrens och därmed säkerställa en positiv utveckling av den regionala järnvägstrafiken.

Riksdagen fattade i våras beslut om en avreglering av järnvägstrafiken fr.o.m. den 1 januari 1995. Regeringen har föreslagit riksdagen att uppskjuta ikraftträdandet av avregleringen tills vidare (prop. 1994/95:72). Regeringen avser att återkomma till riksdagen vid ett senare tillfälle med ett nytt ställningstagande. En arbetsgrupp har tillsatts inom departementet för att utarbeta ett nytt ställningstagande.

Detta innebär att nuvarande regler kommer att gälla tills nytt beslut fattas.

Anf. 116 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret även om jag inte kan påstå att jag är särskilt nöjd med den avslutande delen som inte gav något som helst besked.

För att friska upp minnet hos de inblandade skall jag högt läsa innantill ur det utskottsbetänkande som majoriteten stod bakom, en majoritet som den nuvarande kommunikationsministern tillhörde. I betänkandet står det:

"Ett ökat inslag av konkurrens kan därvid medverka till att såväl ökad effektivitet som valfrihet inom järnvägssektorn uppnås. Utskottet vill härvid betona att konkurrensen bör beaktas som ett viktigt trafikpolitiskt medel och inte som något överordnat eller fristående mål. Utskottet anser det därför angeläget att reformarbetet om järnvägsmarknadens fortsatta utveckling förs vidare men i nya former som tryggar allsidighet och noggrannhet. Som utgångspunkt för detta arbete bör enligt utskottets mening gälla att ansvaret för de stora och för hela landet viktiga trafikströmmarna på stomnätet även fortsättningsvis åvilar ett samhällsägt trafikföretag. Förutsättningarna för en ytterligare öppning av järnvägsmarknaden för konkurrens bör dock snarast prövas. Det bör gälla den regionala persontrafiken som länstrafikbolagen köper på stomnätet. När det gäller den interregionala persontrafiken på stomnätet som staten upphandlar kan det vidare finnas skäl att förlänga avtalsperioderna till tio år för att främja en förstärkt konkurrens."

Fru talman! Med detta citat vill jag erinra kommunikationsministern om att det fanns en stor enighet om att vi borde se på konkurrensmöjligheterna samtidigt som ett integrerande med stomnätet skulle kunna leda till en effektivare trafik och ett bättre trafikutbud till en lägre kostnad. Nu ser jag att ministern inte vill svara på frågan, men finns det ändå en förhoppning om att den anda som fanns i utskottets majoritetsskrivning kan prägla det fortsatta arbetet på det här området?

Anf. 117 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! När det gäller avreglering av stomjärnvägsnätet är det inte så enkelt att man med ett par veckors varsel kan lägga fram en ny proposition. Alternativet var att antingen genomföra det gamla beslutet som vi socialdemokrater redan i oppositionsställning ansåg felaktigt eller att ta oss den tid som vi behöver – det handlar inte om så många månader – för att återkomma med ett förslag.

Förslaget skall både tillgodose konkurrensmöjligheterna på den regionala sidan och ge möjligheter till en samordning och de stordriftsfördelar som behövs på stomjärnvägsnätet. Vi återkommer som sagt till riksdagen så snart som möjligt. Jag kan lugna Lars Björkman med att det inte kommer att dröja många månader.

Anf. 118 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Det känns ju betryggande i och för sig att det skall ta lång tid. Sakförhållandet är ändå det att vi har ett antal exempel, t.ex. Stångedalsbanan som ministern säkert känner till, där det just nu pågår en förhandling om trafik i första hand mellan Kalmar och Linköping för att sedan förlängas från Linköping till Stockholm i ett integrerat trafiksystem.

Med tanke på att ni nu avstått från att utnyttja den lagstiftning som finns genom beslutet i kammaren kan man inte med de regler som i dag åberopas koppla ihop Kalmartrafiken från Linköping till Stockholm. Därmed har trafikhuvudmännens förespeglade möjligheter att erbjuda sin regions invånare en bra anknytning till huvudstaden spolierats. Man kan, tröst för ett tigerhjärta, konstatera att det inte skall ta så många månader. Det är ändå en så lång tid att man inte kan förhandla sig fram till en lösning. Om man inte får besked kan man inte nå det resultat som var avsett från början.

Anf. 119 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag kan bara säga att det gäller att inte kasta ut barnet med badvattnet. Det handlar alltså om att ge sig den tid som behövs för att få ett riktigt bra beslut. Ibland handlar det om att låta det ta några extra månader.

Jag förstår att Lars Björkman inte är nöjd med tanke på att vi har så väldigt olika syn i våra respektive partier på hur trafikpolitiken skall bedrivas.

Regeringen återkommer under våren.

Anf. 120 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Nu är inte det här en huvudangelägenhet för min person, om jag blir nöjd eller inte. Här är det fråga om den satsning som gjorts på exempelvis Stångedalsbanan för att genom stora investeringar med samhällsmedel – både regionala pengar och pengar från staten – skapa en möjlighet till ett trafiksystem med de spelregler som fanns vid handen när delbesluten fattades.

Det kan vara ointressant om jag blir nöjd eller inte. Frågan är om man kan göra en upphandling som innebär att man får stöd från Kom-

munikationsdepartementet för att koppla trafiken från Kalmar till huvudstaden. Det är huvudfrågan.

Får man inte ett besked relativt snabbt kan man alltså inte lösa frågorna, och då har vi en situation där nedlagt kapital har ett dåligt utnyttjande. Det är huvudproblemet.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1994/95:215 om sjöfartens miljöfrågor

Anf. 121 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Lennart Daléus har frågat mig på vilket sätt regeringen avser att utreda och åtgärda sjöfartens miljöfrågor.

Målet för den statliga sjöfartspolitiken är att kunna trygga tillgången till en svensk handelsflotta av rimlig omfattning. Med en egen handelsflotta kan vi också påverka miljöfrågor som är direkt anknutna till fartygen.

Den sjöfartspolitiska utredning som det nyligen beslutats om skall av naturliga skäl ägna sig åt de sjöfartspolitiska frågorna.

Sverige bedriver genom främst Sjöfartsverket ett aktivt arbete för att begränsa sjöfartens negativa miljöpåverkan. En miljöanpassad sjöfart kan på grund av sin internationella prägel endast förverkligas fullt ut genom internationellt samarbete. Det internationella miljö- och säkerhetsarbetet på sjöfartens område bedrivs huvudsakligen inom den internationella sjöfartsorganisationen International Maritime Organization, IMO.

Sjöfartens miljöfrågor skall vi även fortsättningsvis försöka lösa inom ramen för det internationella samarbetet.

Anf. 122 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag får tacka kommunikationsministern för svaret. Jag tycker att det var litet tunt och framför allt väldigt defensivt. Det ger inte miljöfrågorna i sjöfartspolitiken det utrymme som de förtjänar. Låt oss göra några enkla iakttagelser. Samhällssektorerna, har vi sagt, skall bära sitt miljöansvar, arbeta med sitt miljöansvar. Det är den ena pusselbiten. Den andra är att sjöfarten har en miljöpåverkan. Då bör man rimligen, när man utreder sjöfartspolitiken, också låta miljöfrågorna spela en viktig roll i utredningen. Om man skulle utreda biltrafiken eller liknande, skulle det vara fullständigt orimligt om man inte i den utredningen skulle ha gett miljöfrågorna ett mycket stort utrymme.

I direktiven nämns miljöfrågorna i en bisats, där det sägs att sjöfartspolitikens betydelse från miljö- och säkerhetssynpunkt skall värderas. Jag saknar det kraftfulla greppet att låta miljöfrågorna i sjöfartspolitiken ingå i utredandet.

Man behöver bara erinra om sådana nyckelord som Rödkoppsleden, transporterna av miljöproblematiska ämnen på Mälaren, bottenfärgen på moderna fartyg och framför allt utsläppen ut i luften från dagens fartyg. Det är bara exempel. Dessa hör hemma i ett utredande om sjö-

fartspolitiken. Jag tycker att man inte kan göra som kommunikationsministern valt att göra och säga: "Sjöfartens miljöfrågor skall vi även fortsättningsvis försöka lösa inom ramen för det internationella samarbetet." Var är det nationella ansvaret?

Anf. 123 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Den långa uppräkningen av miljöproblem som orsakas av sjöfarten skulle kunna kompletteras med de stora utsläppen av det farliga bränslet – det är egentligen en dumpningfråga – på grund av att man använder dåliga oljor.

Det finns alltså mycket att ta upp. Sjöfartens sektorsansvar utreds i en annan utredning som vi just nu finslipar direktiven till. Det är den utredningen som handlar om kommunikationspolitiken totalt och som skall leda fram till ett nytt trafikpolitiskt beslut. Det handlar om miljöhänsyn och helhetssyn på kommunikationspolitikens område. Där kommer alltså miljöfrågorna på varje sektor att tas upp som en huvudpunkt.

Den här utredningen handlar explicit om handelsflottan och sjöfartsstödet.

Anf. 124 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Det är inte riktigt sant. Det är detta som gjorde att jag ställde den här frågan. Miljöfrågorna nämns i direktiven. Det sägs att sjöfartens betydelse från miljö- och säkerhetssynpunkt skall värderas. Därmed får man in det momentet i utredningen, men inte tillräckligt. Och det är just det som är problemet. Då kan man rimligen inte hänvisa till någon annan utredning och ett kommande arbete och säga: Det är där det skall göras. Här har ju signalen gått fram, här skall frågan beröras. Sedan berörs den inte tillräckligt mycket. Då blir man mycket besviken.

De här frågorna måste ju få ett utrymme i en utredning som specifikt handlar om sjöfarten på samma sätt som om man hade diskuterat biltrafiken. Att det sedan sammanförs i en sammanhållen utvärdering miljömässigt av kommunikationerna är en sak. Men här skall sjöfarten utredas.

Anf. 125 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Den här utredningen handlar om vilket sjöfartsstöd som vi gemensamt skall satsa på, dvs. vilka statliga pengar det handlar om, och om vi skall ha en svensk handelsflotta eller en utflaggning i den omfattning som det har varit tidigare. Vi har alltför länge haft ett ad hoc-agerande när det gäller sjöfartsstöd och den svenska handelsflottans möjligheter att agera.

Miljöfrågorna är viktiga så till vida att om vi har en svenskflaggad handelsflotta, har vi naturligtvis mycket större möjligheter att också agera på miljöområdet än om det är bekvämlighetsflaggade fartyg.

Anf. 126 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Nu säger kommunikationsministern vad utredningen borde handla om. Jag har förståelse för att man i efterhand vill tolka in det. Men det står redan att miljö- och säkerhetsfrågorna skall värderas. Min fråga var om detta görs på ett tillräckligt uttömmande sätt eller inte. Nu talar kommunikationsministern också om handelsflottan. I all enkelhet tycker jag att t.ex. sjöfarten i Stockholms skärgård, som berörs av sjöfartspolitiken, är mycket viktig.

Gör man inte någonting åt utsläppen från fartygen i Stockholms skärgård, inklusive färjorna, kommer de inom tio år att vara den dominerande källan till utsläpp av kväveoxider och polyarmatiska kolväten t.ex., detta i en skärgård som är mycket känslig – jag behöver inte dra upp alla dessa frågor. Det är också sjöfart för mig. Jag inser att problemen med handelsflottans utflaggning eller inte är mycket viktiga. Men när det gäller sjöfartspolitiken och miljön borde det vara mer tyngd i direktiven.

Anf. 127 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Jag delar alla Lennart Daléus synpunkter i sak. Det är bara det att de finns med i den andra utredningen.

Anf. 128 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag har förstått vad kommunikationsministern säger. Men jag tycker ändå att hon borde överväga att i en utredning som skall hantera sjöfartspolitiken, där miljöfrågorna nämns, också nämna dem på fullt allvar. Om jag vore kommunikationsministern skulle jag nog ge tilläggsdirektiv till utredningen. Det förtjänar miljön.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1994/95:225 om bilavgifter för finansiering av nya trafikleder

Anf. 129 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Andreas Carlgren har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta rörande det system med bilavgifter som främst är till för att finansiera nya trafikleder.

Bakgrunden till Carlgrens fråga är att vägtullar skall finansiera dels utbyggnaden av nya trafikleder i Stockholmsregionen, dels miljöförbättrande åtgärder i Stockholms inner- och ytterstad.

De vägtullar som planeras i Stockholmsregionen ingår som en viktig del i Dennisöverenskommelsen och har såväl en finansierande som en styrande funktion. Vägtullarna i Dennisöverenskommelsen är en förutsättning för såväl byggandet av nya trafikleder som för utbyggnaden av kollektivtrafiken i regionen.

Den utredning som Ingemar Skogö har gjort rörande vägtullar i Stockholmsregionen har analyserat olika vägtullsalternativ, differentiering av vägtull m.m. Utredarens slutsats är att vägtullar i ett första steg

införs utanför Ringleden. När Ringleden är färdigställd bör enligt utredningen ett införande av innerstadszoner prövas. Utredningen är utsänd på remiss. Remisstiden går ut den 13 mars 1995.

Vägtullarna i Dennisöverenskommelsen är en kompromiss mellan finansiering och miljöstyrning. Samtidigt som jag kan konstatera att Dennisöverenskommelsen förutsätter denna kompromiss kan jag också konstatera att syftet med vägtullarna därmed blir oklart.

Anf. 130 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är det uttalande som Ines Uusmann har gjort i tidningen Trafik och Miljö, nr 2/94. Hon säger: Ska man få folk att acceptera bilavgifter, måste man vara tydlig med syftet. Jag ser bilavgifter i storstadsområdena som ett sätt att styra bort bilismen från innerstadsområdena. Det håller inte med bilavgifter som främst är till för att finansiera nya vägar.

Nu är ju problemet med de biltullar som inte bara diskuteras i Dennisöverenskommelsen utan som också skall genomföras enligt överenskommelsen att de just är till för att främst finansiera nya vägar.

Problemet med kommunikationsministerns svar är att det egentligen slutar där min fråga börjar, dvs. att det sägs så bra i svaret att syftet med vägtullarna är oklart. Det är naturligtvis inte bra att det är så.

Men däremot sägs ingenting om vad kommunikationsministern vill göra åt detta, annat än att Dennisöverenskommelsen skall fullföljas, som var det svar som kommunikationsministern gav tidigare i dag.

Min första fråga är om det verkligen är sant att kommunikationsministern inte tänker göra någonting åt detta.

En annan fråga som jag vill ta upp är att förslaget innebär att bilisterna skall betala 2–3 miljarder kronor per år under 25 år för att betala Öster- och Västerlederna. Förutsättningen för att de skall gå ihop är att trafikvolymen ökar kraftigt. Nu visar också siffrorna i utredningen att Öster- och Västerlederna leder till ökad biltrafik i det som man på fin utredningssvenska kallar för Saltsjö–Mälarsnittet, dvs. innerstan. Därför uppnår man inte syftet på den punkten heller.

Min tredje fråga gäller vad kommunikationsministern menar med att tullarna är en förutsättning för utbyggnaden av kollektivtrafiken i regionen.

Anf. 131 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Som vi tidigare kunde konstatera är ju hela Dennisuppgörelsen en kompromiss. Därmed blir den här diskussionen också ganska hypotetisk.

Visserligen går det att införa ett tullsystem utan att lederna och hela Ringleden byggs, men det ger naturligtvis problem. Det blir alltså ett slags hypotetisk diskussion, därför att det knappast är politiskt möjligt att få med samtliga partier på en sådan förändring, om det skulle ske en sådan, eftersom man i ett av de partier som ingår i kompromissen inte

kan tänka sig att acceptera några bilavgifter om inte Österleden byggs t.ex.

Det är ju det som är kompromissen. Precis som kompromissen har nackdelar, har den också en väldig fördel genom att den är ett sätt att komma fram i det politiska arbetet. Vi kan inte rasera den mycket breda politiska bas som har varit en av ambitionerna med denna stora uppgörelse.

Anf. 132 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Då konstaterar jag att kommunikationsministern säger att det inte borde göras men görs därför att det är det enda politiskt möjliga. Det kan inte vara roligt att vara kommunikationsminister med dessa förutsättningar.

Men sanningen är också att regeringen och Dennispartierna har bundit sig till genomförandet av Västerleden och Österleden. Det är ju de som är orsaken till att detta är politiskt nödvändigt att genomföra, även om det sakligt är fel.

Det visar sig att Öster- och Västerlederna ökar trafiken i innerstan. Vägtullarna förändrar inte detta, trots det är inte kommunikationsministern beredd att ändra förutsättningarna. En minskning var ju ändå syftet med hela Dennisöverenskommelsen.

Slutligen svarade inte kommunikationsministern på frågan om varför tullarna är nödvändiga för kollektivtrafikens utbyggnad, trots att det står i svaret.

Anf. 133 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Denna diskussion kommer vi naturligtvis att kunna föra i en mängd fora framöver, beroende på att vi representerar de partier som är för alternativt mot lederna.

Även om jag inte tycker att jag skall sörja över, för att använda tidigare använda ord, att vara kommunikationsminister i en regering som faktiskt står för kompromisserna, finns det naturligtvis delar i varje kompromiss som jag inte tycker är så bra. Men kompromissen i sig som politisk arbetsform är en oerhört nyttig form för att komma vidare. Vägtullssystemet är en del i denna kompromiss som är oerhört väsentlig.

Nu går utredningen ut på remiss. I mars månad får vi se vad remissinstanserna har sagt. Då kan vi återkomma med en ny diskussion.

Anf. 134 ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Kommunikationsministern säger att diskussionen är hypotetisk. Men vi diskuterar ju den politik regeringen driver, och jag utgår från att politiken inte är hypotetisk.

Det andra är att om kompromisserna motverkar sitt syfte, så måste man väl ifrågasätta kompromissens innehåll, även om man gillar kompromissen som metod. Det var just precis vad Ines Uusmann gjorde i ett uttalande när hon sade att man inte kan genomföra tullar som inte uppnår syftet. Då trodde jag att kommunikationsministerns uppfattning också skulle leda till någon åtgärd. Men jag måste tolka svaret i dag så,

att detta inte är meningen och att det inte heller är meningen att besvara frågan om på vilket sätt tullarna är nödvändiga för kollektivtrafikens utbyggnad i regionen. Det är allvarligt, eftersom det står i kommunikationsministerns svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1994/95:224 om kyrkors möjlighet att engagera sig i äldrevården

Anf. 135 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Fanny Rizell har frågat mig om jag tänker vidta åtgärder för att ge även kyrkor möjlighet att engagera sig i äldrevården.

Kammarrätten i Stockholm har nyligen i en dom konstaterat att det ligger utanför den kyrkokommunala kompetensen att bygga och driva ålderdomshem.

Ansvaret för äldrevården ligger hos kommunerna. I den mån dessa inte har tillräckligt många egna vårdplatser kan man köpa sådana bl.a. på de sjuk- och vårdhem som drivs av diakonisällskapen inom Svenska kyrkan. Denna vårdverksamhet har ett mycket gott anseende. Kyrkans möjligheter att inom ramen för sin fria icke lagreglerade verksamhet bedriva sådant socialt och diakonalt arbete har alltså inte ifrågasatts.

Kammarrättens dom gäller ansvarsfördelningen mellan borgerliga och kyrkliga kommuner och frågan om vad som ingår i den kyrkokommunala kompetensen. Jag avser inte att föreslå någon förändring av denna ansvarsfördelning.

Anf. 136 FANNY RIZELL (kds):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Jag har fler frågor att ställa.

Jag läste om detta i en tidning och blev litet förvånad. Jag har stött på församlingar – det kanske var långt tillbaka – som har drivit ålderdomshem. Jag trodde att det gick i dag också. Det kanske har gällt frikyrkoförsamlingar, men också andra sammanslutningar. Därför tycker jag att det är litet underligt att just Svenska kyrkans församling inte fick driva ålderdomshem.

Är det just Svenska kyrkans församlingar som är utestängda, för att det rör en kyrkokommunal del?

Anf. 137 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det är helt enkelt så att kommunerna har ansvaret för äldreomsorgen. Finns det entreprenörer av något slag som bedriver en verksamhet – det kan som jag nämnde tidigare vara diakonisällskap inom Svenska kyrkan eller andra intressenter som driver sjuk- och vårdhem – har kommunerna möjlighet att köpa tjänster av dem. Det är där andra som driver t.ex. ålderdomshem kommer in.

Såvitt jag förstod utgick Fanny Rizells fråga från ett uttalande som Mona Sahlin har gjort i ett frågesvar den 8 december. Jag tror att det byggde på ett litet missförstånd. Mona Sahlin sade inte i sitt svar att det

principiellt borde vara möjligt för kyrkor att bygga och driva ålderdomshem. Hon talade om att skyddet när det gäller barn, skola och inte minst omsorgen om de äldre är en fråga som samhället – alltså det offentliga – har att ansvara för. Hon konstaterade precis som jag nu har gjort att det finns frivilliga krafter som kan bidra i det arbetet på olika sätt. Där är vi helt överens.

Anf. 138 FANNY RIZELL (kds):

Fru talman! Det var egentligen Kammarrättens dom jag fäste mig vid när jag läste.

Om Svenska kyrkan kan ordna ålderdomsplatser och saluföra dem – om någon kan leasa dessa platser – tycker jag att kyrkan skulle kunna driva dem också.

Jag har två barn som har gått i kyrkans förskola. Man hade en fin verksamhet med välutbildade lärare precis som kommunen, men jag tyckte att man till detta lade en kvalitet som jag uppskattade. Därför fick barnen gå i den förskolan.

Jag tycker att Svenska kyrkan skulle kunna driva verksamheten precis på samma sätt och under samma restriktioner som kommunen, men dessutom lägga till diakonin som ett extra plus för den som så tycker. Man väljer ju själv vilket ålderdomshem man föredrar. Därför tycker jag att domen innebär en begränsning – i synnerhet som den är prejudicerande. Jag tycker att det är litet synd om det skulle vara stängt för denna typ av verksamhet.

Anf. 139 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag vill återigen säga att det inte finns någon stängning på annat sätt än att kyrkoskatten inte skall användas på detta vis. Det är så att säga stängningen. Vi betalar kommunal skatt till de borgerliga kommunerna för att de skall sköta t.ex. äldreomsorgen.

Om kommunen inte har tillräckligt antal platser kan man köpa från t.ex. Svenska kyrkan eller från andra som har denna typ av omsorg att erbjuda. Där stängs det inga dörrar.

Grundfrågan handlar om vad kyrkoskatten skall användas till. Den skall icke användas till att driva äldreomsorg.

Anf. 140 FANNY RIZELL (kds):

Fru talman! Men det är väl inga andra pengar som används till barnverksamheten – till förskolan – än kyrkoskatten? Såvitt jag vet är den skolgången gratis och betalas till en del av kyrkans pengar – skattepengar.

Anf. 141 Civilminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag kan tyvärr inte svara på hur just kyrkans barntimmar betalas, men jag betvivlar att det är kyrkoskatten som används.

Anf. 142 FANNY RIZELL (kds):

Fru talman! Man kan få statliga bidrag, men de pengarna räcker inte till för någon. Det måste vara kyrkokommunala pengar, därför att de som deltar betalar ju ingenting till det.

Jag får återkomma till den frågan i ett senare skede.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1994/95:KU19 Justitieombudsmännens redovisning av sin verksamhet till 1994/95 års riksmöte m.m.

1994/95:KU23 Riksdagens val av företrädare för Sverige i Europaparlamentet m.m.

Lagutskottets betänkanden

1994/95:LU7 Översyn av varumärkeslagen m.m.

1994/95:LU8 EG-regler om tilläggsskydd för läkemedel

1994/95:LU9 Ändring i bilaga XXII till EES-avtalet

1994/95:LU11 Försenade årsredovisningar m.m.

Utrikesutskottets betänkanden

1994/95:UU7 Tillämpning av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner på områden i Bosnien-Hercegovina under bosniskserbiska styrkors kontroll

1994/95:UU9 Ändringar av protokoll 31 till EES-avtalet

1994/95:UU10 Övergången från EES till EU – vissa kompletterande bestämmelser

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

1994/95:SfU5 Upphävande av lagar med anknytning till EES-avtalet

1994/95:SfU7 Vissa socialförsäkringsfrågor

1994/95:SfU8 Ersättning för vissa vårdförmåner i internationella förhållanden m.m.

Socialutskottets betänkanden

1994/95:SoU7 Vissa frågor om personlig assistans och om kostnadsansvar för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

1994/95:SoU8 Vårdnadsbidraget. Garantidagarna. Enskild barnomsorg.

Trafikutskottets betänkanden

1994/95:TU4 Upphävande av skeppsklarerarförordningen

1994/95:TU5 Höjning av vattenföroreningsavgiften

1994/95:TU6 Köp av interregional persontrafik på järnväg m.m.

1994/95:KU22 Samverkan mellan riksdag och regering med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

25 § Kammaren åtskildes kl. 18.56.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll 1

2 § Information från regeringen om ESK:s och Europeiska rådets möten i förra veckan 1

Anf. 1 Statsminister INGVAR CARLSSON (s): 1
Anf. 2 KRISTINA SVENSSON (s): 4
Anf. 3 Statsminister INGVAR CARLSSON (s): 4
Anf. 4 KRISTINA SVENSSON (s): 5
Anf. 5 Statsminister INGVAR CARLSSON (s): 5
Anf. 6 PETER ERIKSSON (mp): 5
Anf. 7 Statsminister INGVAR CARLSSON (s): 5
Anf. 8 PETER ERIKSSON (mp): 6
Anf. 9 Statsminister INGVAR CARLSSON (s): 6
Anf. 10 MARGARETHA AF UGGLAS (m): 6
Anf. 11 Statsminister INGVAR CARLSSON (s): 6
Anf. 12 HÅKAN HOLMBERG (fp): 6
Anf. 13 Statsminister INGVAR CARLSSON (s): 7
Anf. 14 HÅKAN HOLMBERG (fp): 7
Anf. 15 Statsminister INGVAR CARLSSON (s): 8
Anf. 16 WIDAR ANDERSSON (s): 8
Anf. 17 Statsminister INGVAR CARLSSON (s): 8

3 § Meddelande om svar på interpellationer 9

4 § Svar på fråga 1994/95:210 om förvaring av militära vapen m.m. 10

Anf. 18 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s): 10
Anf. 19 SIGRID BOLKÉUS (s): 10
Anf. 20 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s): 10
Anf. 21 SIGRID BOLKÉUS (s): 11
Anf. 22 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s): 11
Anf. 23 SIGRID BOLKÉUS (s): 11

5 § Svar på fråga 1994/95:216 om larmsystem i området kring Ringhals 12

Anf. 24 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s): 12
Anf. 25 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp): 12
Anf. 26 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s): 13
Anf. 27 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp): 13

6 § Svar på fråga 1994/95:222 om utvidgning av övningsområdet vid P2 i Hässleholm 13

Anf. 28 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s): 13
Anf. 29 EVA ZETTERBERG (v): 14
Anf. 30 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s): 15
Anf. 31 EVA ZETTERBERG (v): 15

Anf. 32 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s): ... 15
Anf. 33 EVA ZETTERBERG (v): ... 15

7 § Svar på fråga 1994/95:204 om förhandlingsrätt för bostadsarrendatorer ... 16

Anf. 34 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 16
Anf. 35 SÖREN LEKBERG (s): ... 16
Anf. 36 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 16

8 § Svar på fråga 1994/95:207 om information om företagsledningars anställningsförmåner ... 17

Anf. 37 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 17
Anf. 38 NILS T SVENSSON (s): ... 17
Anf. 39 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 18
Anf. 40 NILS T SVENSSON (s): ... 18
Anf. 41 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 18
Anf. 42 NILS T SVENSSON (s): ... 18
Anf. 43 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 19
Anf. 44 NILS T SVENSSON (s): ... 19

9 § Svar på fråga 1994/95:208 om åklagarorganisationen ... 19

Anf. 45 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 19
Anf. 46 RIGMOR AHLSTEDT (c): ... 20
Anf. 47 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s) ... 21
Anf. 48 RIGMOR AHLSTEDT (c): ... 21
Anf. 49 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 22
Anf. 50 RIGMOR AHLSTEDT (c): ... 22

10 § Svar på fråga 1994/95:212 om kriminalvårdsanstalten Torhult ... 23

Anf. 51 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 23
Anf. 52 MARGARETA SANDGREN (s): ... 23
Anf. 53 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 24
Anf. 54 MARGARETA SANDGREN (s): ... 24
Anf. 55 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 24
Anf. 56 MARGARETA SANDGREN (s): ... 25

11 § Svar på fråga 1994/95:230 om kriminalpolitiken ... 25

Anf. 57 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 25
Anf. 58 GUN HELLSVIK (m): ... 25
Anf. 59 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 26
Anf. 60 GUN HELLSVIK (m): ... 27
Anf. 61 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 27
Anf. 62 GUN HELLSVIK (m): ... 27
Anf. 63 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s): ... 28

12 § Svar på frågorna 1994/95:218, 219 och 226 om Kungälvs Waldorfseminarium ... 28

Anf. 64 Utbildningsminister CARL THAM (s): ... 28
Anf. 65 EWA LARSSON (mp): ... 28

Anf. 66 PER LAGER (mp): 29
Anf. 67 ANDREAS CARLGREN (c): 29
Anf. 68 Utbildningsminister CARL THAM (s):....30
Anf. 69 EWA LARSSON (mp):....30
Anf. 70 ANDREAS CARLGREN (c): 31
Anf. 71 PER LAGER (mp): 31
Anf. 72 Utbildningsminister CARL THAM (s):....31
Anf. 73 ANDREAS CARLGREN (c): 32
Anf. 74 EWA LARSSON (mp):....32
Anf. 75 PER LAGER (mp): 32
Anf. 76 Utbildningsminister CARL THAM (s):....33
Anf. 77 EWA LARSSON (mp):....33
Anf. 78 ANDREAS CARLGREN (c): 33
Anf. 79 PER LAGER (mp): 34
Anf. 80 Utbildningsminister CARL THAM (s):....34

13 § Svar på fråga 1994/95:227 om gemensam anslagsform för högre utbildning och forskning....34

Anf. 81 Utbildningsminister CARL THAM (s):....34
Anf. 82 ANDREAS CARLGREN (c): 35
Anf. 83 Utbildningsminister CARL THAM (s):....35
Anf. 84 ANDREAS CARLGREN (c): 36
Anf. 85 Utbildningsminister CARL THAM (s):....36

14 § Svar på fråga 1994/95:211 om skolmaten....36

Anf. 86 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):....36
Anf. 87 STEN ANDERSSON (m): 37
Anf. 88 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):....37
Anf. 89 STEN ANDERSSON (m): 37

Ajournering....37

Återupptagna förhandlingar 38

15 § Svar på fråga 1994/95:180 om utvärdering av psykiatrisk vård och behandling....38

Anf. 90 Socialminister INGELA THALÉN (s):....38
Anf. 91 BARBRO WESTERHOLM (fp):....38
Anf. 92 Socialminister INGELA THALÉN (s):....38
Anf. 93 BARBRO WESTERHOLM (fp):....39

16 § Svar på fråga 1994/95:188 om tandvårdsersättningen....39

Anf. 94 Socialminister INGELA THALÉN (s):....39
Anf. 95 KARIN OLSSON (s): 40
Anf. 96 Socialminister INGELA THALÉN (s):....40
Anf. 97 KARIN OLSSON (s): 40

17 § Svar på fråga 1994/95:192 om Västerleden och Österleden....41

Anf. 98 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): ...41

Anf. 99 ANDREAS CARLGREN (c): 41
Anf. 100 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 42
Anf. 101 ANDREAS CARLGREN (c): 42
Anf. 102 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 42
Anf. 103 ANDREAS CARLGREN (c): 43
Anf. 104 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 43
Anf. 105 ANDREAS CARLGREN (c): 43

18 § Svar på fråga 1994/95:199 om Arlandabanan 43

Anf. 106 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 43
Anf. 107 ROY OTTOSSON (mp): 44
Anf. 108 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 44
Anf. 109 ROY OTTOSSON (mp): 44
Anf. 110 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 44

19 § Svar på fråga 1994/95:205 om postservicen i glesbygd 44

Anf. 111 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 44
Anf. 112 RUNE BERGLUND (s): 45
Anf. 113 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 45
Anf. 114 RUNE BERGLUND (s): 45

20 § Svar på fråga 1994/95:209 om den regionala järnvägstrafiken 46

Anf. 115 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 46
Anf. 116 LARS BJÖRKMAN (m): 46
Anf. 117 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 47
Anf. 118 LARS BJÖRKMAN (m): 47
Anf. 119 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 47
Anf. 120 LARS BJÖRKMAN (m): 47

21 § Svar på fråga 1994/95:215 om sjöfartens miljöfrågor 48

Anf. 121 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 48
Anf. 122 LENNART DALÉUS (c): 48
Anf. 123 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 49
Anf. 124 LENNART DALÉUS (c): 49
Anf. 125 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 49
Anf. 126 LENNART DALÉUS (c): 50
Anf. 127 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 50
Anf. 128 LENNART DALÉUS (c): 50

22 § Svar på fråga 1994/95:225 om bilavgifter för finansiering av nya trafikleder 50

Anf. 129 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 50
Anf. 130 ANDREAS CARLGREN (c): 51
Anf. 131 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 51
Anf. 132 ANDREAS CARLGREN (c): 52
Anf. 133 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s): 52
Anf. 134 ANDREAS CARLGREN (c): 52

23 § Svar på fråga 1994/95:224 om kyrkors möjlighet att engagera sig i äldrevården 53

Anf. 135 Civilminister MARITA ULVSKOG (s): 53
Anf. 136 FANNY RIZELL (kds): 53
Anf. 137 Civilminister MARITA ULVSKOG (s): 53
Anf. 138 FANNY RIZELL (kds): 54
Anf. 139 Civilminister MARITA ULVSKOG (s): 54
Anf. 140 FANNY RIZELL (kds): 54
Anf. 141 Civilminister MARITA ULVSKOG (s): 54
Anf. 142 FANNY RIZELL (kds): 55

24 § Bordläggning....55

25 § Kammaren åtskildes kl. 18.56....56

gotab 48180, Stockholm 1995